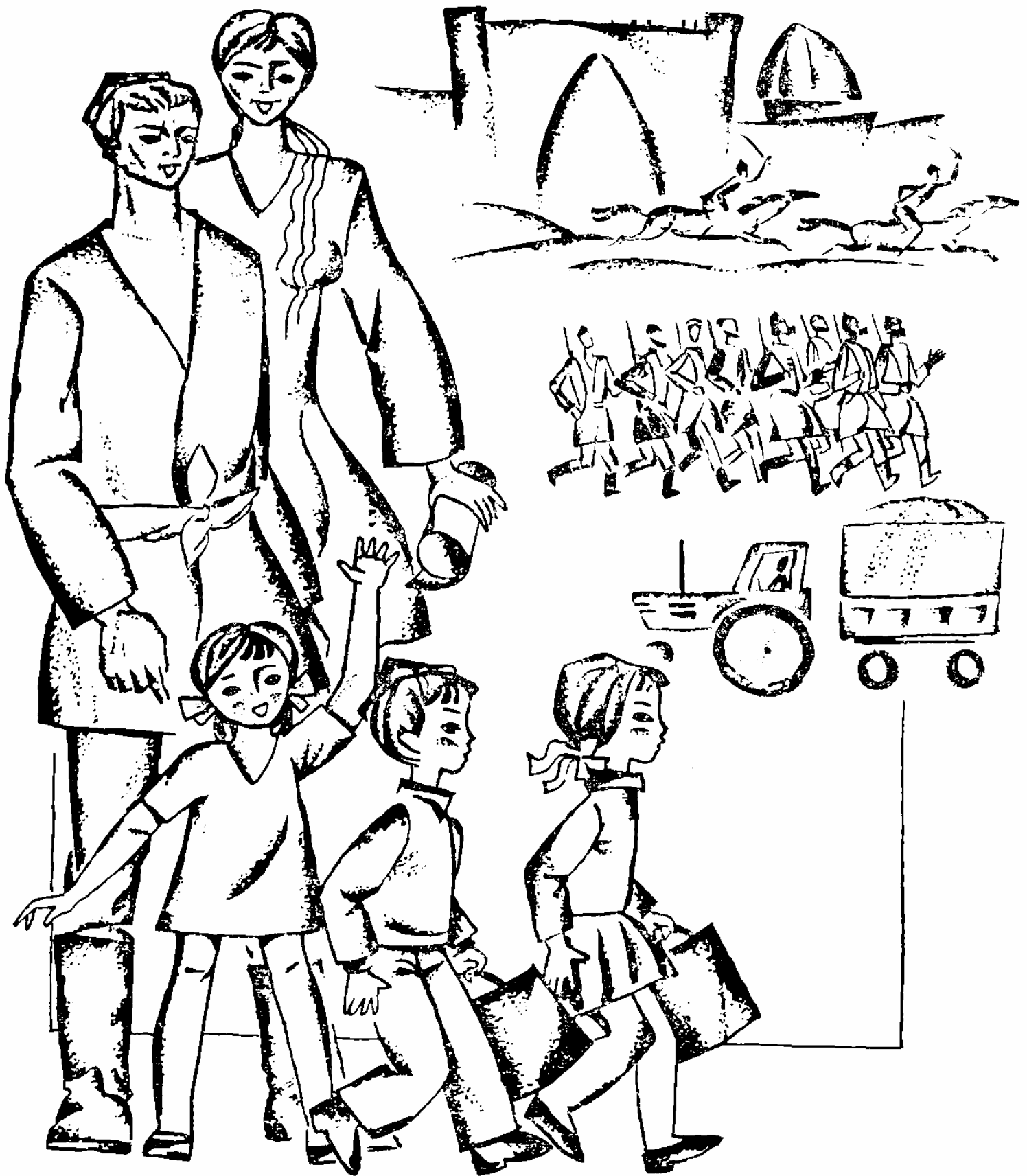

Эркин Воҳидов

Ҳозирги ёшлар

Шеърлар ва достон

ЎЗБЕКИСТОНИМ

[Ф а х р и я]

Юртим,
Сени яна олдим қаламга
Ярим аср ёшинг баҳона бўлиб.
Яна келиб қўндинг тонгги мисрамга
Фалак нисор этган дурдона бўлиб.
Иқбол пешонамга битган ошёним
Ўзбекистоним.
Толеим бор экан,
Сенга ҳамнафас,
Оташин қуёшинг билан йўғрилдим.
Юз йил аввал эмас, юз йил сўнг эмас,
Туғёнли асрда сенда туғилдим.
Гуллар сочдинг мен илк босган қадамга
Бағринг менга нурли кошона бўлиб.
Жаҳон ичра менинг тенгсиз жаҳоним
Ўзбекистоним.
Мақсад манзилида довон ошган дам
Йўлчи ҳам бир тўхтаб олгандек нафас,
Марзагача етиб боргач деҳқон ҳам
Ортга боқиб бир зум қилгандек ҳавас,
Эллик баҳор кўриб ҳаёт боғида
Умр камолига қўл чўзиб инсон
Олтин дарбозани чертган чоғида
Сарҳисоб қилади умрин бегумон.
Босиб ўтган йўли шунда одамга
Туйилади минг бир поғона бўлиб.

Минг бир довон ошган алп паҳлавоним,
Ўзбекистоним.

Асли эллик эмас, эллик минг ёшинг,
Кечмишинг тарихлар нарийёғида.
Тўмарисдек она Кайҳисрав бошин
Қон тўла саночга солган чоғида,
Спитомен камон тутиб дастида
Мароқандни сақлаб турганда узоқ,
Ёвни адаштириб ўлим даштида
Кўкрак очиб қаҳ-қаҳ урганда Широқ
Ҳали ўзбек эмас, лекин оламга
Машҳур эдинг соқу суғдёна бўлиб.
Искандарни мажруҳ этган камоним
Ўзбекистоним.

Ваҳшат водисида кечди асрлар
Алжабр устодин туққунча еринг.
Илминг юксалгунча Беруний қадар,
То Алишер қадар етгунча шеъринг,
Ҳайратга солгунча фан оламини
Фарғоний чиқарган аниқ ҳисоблар...
Тебранса не ажаб Тошкент замини,
Бу ерга кўмилган миллиард китоблар.
Фарангу ҳинду чин, ироқ, ажамга
Таралдинг, Алқонун, Сайдона бўлиб.
Буюклар тан берган буюк дostonим
Ўзбекистоним.

Минг бора тикландинг, минг бор қуладинг,
Ёвлар қамчисидан чекканда озор
Алпомиш сингари ўғлон тиладинг,
Тиладинг Гўрўғли сингари сардор.
Сен ҳам гуллар териб умид боғидан
Толе орзусида туздинг алёрлар.
Аммо бўталаринг қўнғироғидан
Чўлларда тўкилиб қолди ашъорлар.
Умринг эгиз бўлди андуҳ, аламга
Орзуларинг бари афсона бўлиб.
Барчиннинг кўксида қолган армоним
Ўзбекистоним.

Замин дардича бор бир аёл дарди,
Ойнинг доғи балки унинг доғидан.
Фарёд олов бўлса олам ёнарди
Шарқлик жувонларнинг чеккан оҳидан.
Зебунисо ўтди танҳо ва маҳзун
Бошида ўт бўлиб малика тожи.
Тун бўлиб ёйилар Қўқонда ҳар кун

Нодирабегимнинг қирқилган сочи.

Аёл!

Тўрт деворда кўмилдинг ғамга
Ғазалларда фақат жонона бўлиб.
Барнодек, Анбардек дили сўзоним
Ўзбекистоним.

Ҳали сокин туман чулғаб бағрини
Ғафлат уйқусида ётарди жаҳон.
Умид қалами-ла «Қуёш шаҳрини»
Ҳали ёзмаганди Кампанелла ҳам.
Нажот кўзи билан мағрибга боқиб
Кўҳна Хоразмдан йўл олган карвон
Ёвмут саҳросида ойлар улоқиб
Масков тупроғига етганда омон
Ўзбеклар тўқиган шоҳи, гиламга
Боққанда зарифлар ҳайрона бўлиб.
Дўстлик ипак йўлин очган карвоним
Ўзбекистоним.

Дарвозангни очдинг маърифат, фанга
Сенга ошно бўлди Пушкин каби зот.
Лекин бахту иқбол кулмади санга,
Ҳали олис эди сен кутган нажот.
Эрк дея аталган табаррук шамга
Интилдинг бир умр парвона бўлиб.
Парвонадек куйиб ўртанган жоним
Ўзбекистоним.

Дардингни куйлади анҳорларингда
Ғичирлаб айланган кўҳна чархпалак.
Санъатинг мунаққаш деворларингда,
Лекин ободлигинг бўлди Хапалак.
Париларинг тутқун бўлиб ҳарамга,
Улуғ шоирларинг девона бўлиб.
Тақдир саҳросида зору сарсоним
Ўзбекистоним.

Беиз йўқолмади ва лекин, ўлкам,
Даҳоларинг қилган эзгу хаёллар.
Етиб келди сенинг боғларингга ҳам
Россия устида эсан шамоллар.
Зулмат тунига ҳам келди ниҳоя,
Толеинг уфқида тонг турди охир.
Сенинг ҳам ҳаққингни қилиб ҳимоя
Невада «Аврора» бонг урди охир.
Хазон фаслинг битиб нурли кўкламга
Етишдинг баҳорий замона бўлиб.
Иқбол офтобидан ёруғ осмоним

Ўзбекистоним.

Йигирма тўртинчи йил,

Роппа расо

Эллик йил муқаддам табаррук айём

Маслаклар жангининг оташи аро

Жумҳурият бўлиб олган кунинг ном

Ўзбекистон номинг алвон аламга

Ёзилди ўзликдан нишона бўлиб.

Дўстлик боғидаги ҳур гулистоним

Ўзбекистоним.

Бахтлар йўли доим бўлмагай равон,

Кескир қилич керак адолатга ҳам.

Этмоқ бўлганда ёв боғларинг пайҳон

Дўстлар қаторида қўзғолдинг ўктам.

Москва остида борар экан жанг,

Ўртада бор эди сенинг ҳам шонинг.

Ғарб уфқи не учун ҳар кеч лола ранг?

Унда ётар сенинг минглаб ўғлонинг.

Ол байроқни ўпиб ичган қасамга

Содиқ қолди улар мардона бўлиб.

Меҳнатда ҳам жангда марди майдоним

Ўзбекистоним.

Йиллар ўтар, ўтар асрлар қатор,

Дунёга келади янги авлодлар.

Лек тарих ёдидан чиқмагай зинҳор

Мирзачўлга ариқ очган фарҳодлар.

Унут бўларми ҳеч телба дарёни

Ёзёвонга бурган тарихий ҳашар.

Яна бир лол қилдинг қари дунёни,

У шонли қирқ беш кун қўшиқдай яшар.

Чўлларинг кийиниб кўк беқасамга

Яшнаб кетди бахмал Фарғона бўлиб.

Қаҳрамонлик барпо қилган бўстоним

Ўзбекистоним.

Кўп элларни кездим, кўп юртлар кўрдим,

Бир-биридан гўзал, бир-биридан соз.

Лекин Шарқда машъал чароғон юртим

Оламда тенги йўқ ўлкадур мумтоз.

Бунда дўстлик куйин айтур ҳар чечак,

Бунда бахтни қилур ҳар булбул наво.

Диллардаги азал башарий тилак —

Буюк биродарлик гулшани аро

Осиёхон деган сулув санамга

Олтин сепу атлас сўзона бўлиб.

Кулиб турган ёруғ, мунис маконим

Ўзбекистоним.
Йироқдан эшитиб сурнай овозин
Кўчага югурган бола сингари
Мен ҳам қўлга олиб сибизга созим
Тўйингга шошарман элдан илгари.
Тилак шу — қўшигим катта байрамга
Етиб борса кичик тўёна бўлиб.
Менинг ҳам қолмасди дилда армоним,
Ўлкам, онажоним, юрагим, жоним
Ўзбекистоним.

1974, октябрь.

ЛИРИК ҚАҲРАМОН

«Шеърни севиб ўқийман, аммо
Ҳайрон қилар бир ҳолат мени.
«Мен» деб ёзар шоир доимо
Кимдир ўша шоирнинг «мен»и,

Гоҳ мухандис ул, мунажжим гоҳ,
Гоҳ ўзини толиб деб атар.
Гоҳ муаллим, гоҳ соҳиб дастгоҳ...
Касби кўпми унинг шу қадар?

У ҳам ерда, ҳам фалакдадир,
Баъзан малак, баъзида инсон.
Ўтмишда ҳам келажакдадир,
Борми унга замон ва макон?

Мен ҳайронман, вафога доир
Шоирларнинг шеъри-ку бисёр.
Бир китобнинг ўзида шоир
Ўн бир қизга ишқ этар изҳор.—

Озор қизми, ҳиндми, татарми,
Раққосами, гулчими, аттор...
Шоирларнинг хотини борми?
Ё барчага бирдек вафодор?»

Шеърхон, мени тутдинг саволга,
Тушунаман, ўқувчим сени.
Ҳеч таажжуб қилма бу ҳолга,
Сен ўзингсан шоирнинг «мен»и.

Муаллим ҳам, мунажжим ҳам сен,
Мажнун сенсан, Лайло ҳам ўзинг.
Шоир шеъри — бу сенинг сўзинг,
Сен мингларсан, «мен» ичра жамсен.

Ўлтирардим хатга термилиб,
Бўлай дердим тарихдан огоҳ.
Сен Абдулла Набиев бўлиб
Саҳифадан қарадинг ногоҳ.

Қарадингү шеър фикри шу он
Чақмоқ каби урилди менга.
Кўксинг узра қотиб қолган қон
Лола бўлиб кўринди менга.

Этмоқ бўлдим шунда ифода
Сенинг дардинг, сенинг сўзингни.
Ўша шеърни ўқиган чоғда
Танидингми, дўстим ўзингни?

Тошкент бўйлаб кезиб юрардим,
Этар эди зилзила давом.
Ҳар нарсада бир шеър кўрардим,
Ҳар бир кўздан излардим илҳом.

Ҳамма ёқда қайнар эди иш,
Фикрим эди ифодасида.
Сен кўриндинг, қўлларингда ғишт,
Украин қиз қиёфасида.

Хушқад эдинг, нақадар гўзал,
Унутмайман ойдин юзингни.
Мабодо шеър ўқиган маҳал
Танидингми, дилбар, ўзингни?

Фарғонада сени учратдим
Тиклаб эдинг тоғ бўйи хирмон.
Сени узоқ Сибирдан топдим,
Қаҳратонда кесардинг ўрмон.

Сен баъзида уйғоқ ўйимга
Кириб келдинг бамисоли туш.
Таклиф этдим сени уйимга
Хаёл пайдо қилган Азгануш.

Тоғдан туш деб сенга ёлбордим,
Севиб чиздим қошу кўзингни.
Эй мен танҳо севгучи ёрим,
Танидингми, энди ўзингни?

Шеърхон, мени тутдинг саволга,
Тушунаман, ўқувчим сени.
Ҳеч таажжуб қилма бу ҳолга
Сен ўзингсан шоирнинг «мен»и.

Сени сездим ҳаргиз ўзимда,
Менда фикринг, ўйинг, тилагинг.
Ҳар нафасда ёниқ кўксимда
Уриб турар сенинг юрагинг.

Етар, нечун таърифун тавсиф,
Биз иккимиз асли битта жон.
Фақат олим мени муаллиф,
Сени атар лирик қаҳрамон.

Хоҳ яшарсан оламда букун,
Хоҳ яратур сени тафаккур.
Лекин фақат борлигинг учун
Қаҳрамоним, сенга ташаккур.

1973, февраль.

ИЛТИЖО

1

Эй, ҳаёт дейилган мўъжизий қудрат,
Тириклик аталган буюк ибтидо!
Эй, мени оламга келтирган қисмат,
Жонлар волидаси — эй, олий момо!
Чархмисан,— фалакми ёки табиат,
Шукрона айтарман сенга аввало!

2

Инсон жисмин бериб менга бул сифат,
Кенг оламни қилдинг кўкрагимга жо,
Дилимга ҳис бердинг, бошимга фикрат,
Қулоғимга оҳанг, кўзимга зиё.
Солдинг қалбга жону, жонга муҳаббат
Қўлимга соз тутдинг, тилимга наво.

3

Менга насиб этдинг шундай мамлакат,
Мамлакатки олам мулкида танҳо.
Яшамоққа бердинг созгина муҳлат,
Тарих тирсагидан умр этдинг ато.
Шукрона айтайин, бергил ижозат,
Замону маконинг учун бебаҳо.

4

Мен дунёга келдим — таажжуб ҳолат —
Икки танҳо Буюк Чексизлик аро.
Балки тасодиф бу, балки зарурат,
Менга насиб бўлди бу давру маъво.
Теграмда фазовий беҳад сукунат,
Ортимда мангулик, олдимда бақо.

5

Мен яралган макон эмасдур жаннат,
Мен туғилган замон эмас пурсафо.
Бунда бордир фақат кураш ва меҳнат,
Маслақлар жанги бор, бор ҳирсу зако.
Нуру адолат бор, зулм ва зулмат
Жафою заҳмат бор, фароғат, сафо...

6

Бунда бор қанча ирқ ва қанча миллат —
 Бунда бор ёнма-ён нодонлик, даҳо.
 Бунда бор ваҳшийлик ва маданият,
 Уқ ёйдан самовий кемагача то.
 Бу — йигирманчи аср аталган фурсат,
 Бу — курраи олам аталган бино.

7

Не давронлар кечмиш қолдириб шуҳрат,
 Барчасига шоҳид бу қари дунё.
 Унга бегонадир таажжуб, ҳайрат,
 Бу ажиб замондан воладир аммо.
 Тарих кўрган эмас бу янглиғ суръат,
 Бунчалар парвозни билмаган асло.

8

Вақт келар оламда ғолиб ҳақиқат
 Бир ўлка яратгай бахтиёр, якто.
 Қандай ном олмасин ўша жамят,
 Авлодлар ўқирлар бизга тасанно.
 Чунки умримизга эш бўлиб шиддат,
 Инқилоб даврига бўлдик ошино.

9

Эй, ҳаёт дейилган муъжизий қудрат,
 Тириклик аталган буюк ибтидо.
 Эй, мени оламга келтирган қисмат,
 Жонлар волидаси, эй, олий момо.
 Қошингда тиз чўкай бергил ижозат,
 Шукронамни айтиб қилай илтижо.

10

То бу дам нимаки қилибман ният,
 Кўнглимда туғилмиш неки муддао,
 Қандайки сўрабман сендан саодат,
 Барчасини бекам қилдинг муҳайё.
 Қошингда тиз чўкай, бергил ижозат,
 Ёлбориб қилайин сенга илтижо.

13

11

Менга диёр бердинг, кўрку латофат
 Ҳусну малоҳатда тенги йўқ, аъло.
 Она ўлкам менинг рамзи садоқат,
 Дурлар шодасида дурдона гўё.
 Мен уни севганман, жоним ол, фақат
 Диёрим меҳридан қилмагин жудо.

12

Менга маслак бердинг, ҳур инсоният
 Ойдин истиқболи умримга маъно.
 Бор экан кўзда нур, танимда қувват
 Ўшал эътиқодим менга раҳнамо.
 Розиман майлига борим ол, фақат
 Ёруғ ишончимдан қилмагин жудо.

13

Менга севги бердинг, ул офтоб талъат
 Дилимга дард солди ҳам бўлди шифо.
 У боис менда бор қувонч ва ҳасрат,
 У боис кўрарман вафо ҳам жафо.
 Майли ўша ўтда ёнайин, фақат
 Мени муҳаббатдан қилмагин жудо.

14

Менга дўстлар бердинг, дўстлик-ку, ҳикмат,
 Танҳолик дардига у танҳо даво.
 Оламда бор бўлса неки фароғат
 Аввало дўстимга кўрурман раво.
 Юрагимни олгин, розиман, фақат
 Мени дўстларимдан қилмагин жудо.

15

Менга қалам бердинг, мунис шеърият
 Ҳаётимни қилди тўлуғ ва расо.
 Кўздан уйқу кетди, тандан ҳаловат,
 Лск жоми жам бўлди кўнглимда пайдо.
 Жону жаҳонимни ол, майли, фақат —
 Мени шеър меҳридан қилмагин жудо.

14

Замон келар бир кун,— эллар ҳамжиҳат
 Коммунизм уйин қилурлар бино.
 Мен ҳам ўша кунга борурман албат
 Қаламимни қилиб қўлимда асо.
 Илтижо қилурман сенга, табиат,
 Мени пок ниятдан айирма асло.

1974, август.

ҚУНҒИРОТДА АЙТИЛГАН АЛЁР

Шоир!

Сен бу неъматларнинг ёқут кўркига
 Хассос лабинг билан тегдингми?
 Демак сен қарздорсан.
 Одамлар кўнглига
 Сен ҳам битта ниҳол экдингми?

Баҳра ололдими бир зот юраги?
 Бирор қалб ғуборин юва олдингми?
 Сен ҳам ўз шеърларинг замиридаги
 Шўр сувларни қува олдингми?

Бу тупроққа қара.
 Севиб шеърингни
 Ишлов беролдингми сен ҳам шу қадар?
 Сув ургани йўқми ногоҳ ерингни,
 Босиб кетмадими бегона ўтлар?

Биз минг йил умр кўриб,
 Минг йил шеър битсак,
 Минг йил баён этсак юрак арзимиз,
 Деҳқон меҳнатини шарафлаб ўтсак,
 Ҳар туп ғўзасини бир дoston этсак,
 Шунда ҳам биз агар оламдан кетсак
 Бўйнимизда кетар қарзимиз.

1971.

ПУШКИН

Мен илк бор мактабга қўйганда қадам,
Илк бор алифбодан олганда таълим,
Менга олам аро юз очган олам
Пушкин даҳосига қилурман таъзим.

Ҳали мен англамай Алишерни ҳам,
Гёте руҳи ҳали бўлмасдан ҳоким,
Хаёлим бешигин тебратган онам —
Пушкин даҳосига қилурман таъзим.

Улғайдим, кенгайди уфқи ҳаётнинг,
Дунё кўркин очди улуғвор, азим.
Кўзларимга қилган кенг оламини кенг
Пушкин даҳосига қилурман таъзим,

Мурғак дилга тушиб шеърнинг ҳаваси
Баён этганимда илк кўнгил арзим —
Менга мадад бўлган оташ нафаси —
Пушкин даҳосига қилурман таъзим.

Ҳали йўлим олис, ҳаёт ҳали бор,
Ҳали бу дунёдан кўп менинг қарзим.
То тирик эканман такрор ва такрор
Пушкин даҳосига қилурман таъзим.

Шоир бўлсам бир кун элга муносиб,
Мени шоирим деб атаса халқим,
Навоий девонин кўксимга босиб
Пушкин даҳосига қилурман таъзим.

1974.

АБАЙ

Чошгоҳ қуёшида ёнур уфқлар,
Борлиқ ўт ичида ловуллаар гўё.
Сирдарё лабидан Ёйиққа қадар
Ястаниб ётадир поёнсиз саҳро.
Самум ялаб ўтар яланг тўшини,
Бунда ёлғиз гиёҳ — шўраю янтоқ.
Бевафо дарёлар тарк этиб уни
Шимол уммонига очмишлар қучоқ.
Бу юртни булбулу гулзор унутган,
Сароб бу ўлканинг танҳо эгаси.
У минг йил ғам экан орқалаб ўтган.
Саргашта заминнинг яғир елкаси.
Баҳри муҳит аро сарсон кемадай
Манзилсиз, қўнимсиз бесару сомон —
Бу саҳро қўйнида лаҳза тин билмай
Бир ўлан кезмоқда зору саргардон.
«Қалин элим, қозоғим, шўрлик юртим...
Бировлар пўстин тикар териси мўл,
Бировлар жулдир чопон, кезади чўл.
Шўринг қурсин, қозоғим, шўринг қурсин,
Мол мўлу оч кезасан яйловларда»...
Ноласи бўлгандай ҳар дардли дилнинг,
Чўлларда бағри қон лола унгандай,
Тақдир саҳросида овора элнинг
Ғаму андуҳидан туғилди Абай.

Оний гулдиракдан уйғонур фалак,
Лаҳзалик чақмоқдан ёришур саҳро.
Нажот эртасидан келтириб дарак,
Бир ўлан таралди ўтовлар аро.
Оқин кўзи боқди Эдилдан нари
Қўбиз куйларига умид бўлди жо.
Севгида ўртанган Татьяна зори
Саҳройи тилида бўлди илтижо.
Ғунча очилмоғин интизор кутиб
Саҳарда кўз юмган нолон булбулдай
Бахтли тонг йўлига шайдо кўз тутиб
Умрин қўшиқларга қолдирди Абай.

Поезд учмоқдадир Олмаота сари,
Ортида толенинг карвони билан.
Уфқлар ётадир уфқдан нари,

Уланнинг кетидан таралур ўлан.
Тингла, эй коинот, эрк овозини,
Оқин умидлари бўлмакда зоҳир.
Юлдузларга элтар Абай созини
Букун Бойқўнғирдан учган фазогир.
Денгизлардан оша қитъалар бўйлаб
Хассос оқин куйи ёзмокда қанот.
Она юрт меҳрини куйлаган ўлан
Абадий ҳаётдир, абадий ҳаёт..

1972.

ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

Қари толга суяб
Иргай асони,
Оқсоқол сўрига аста ёнбошлар.
Хаёлдан ўтказар кори дунёни:
«Эҳ ҳозирги ёшлар,
Ҳозирги ёшлар!»

У аср тенгдоши.
Бутун умр энди
Кеча кўрган тушдай кўзи олдида,
Йигирма ёшида амирни енгди,
Водийга сув очди ўттиз олтида.

Ёшлигини эслар,
Уф тортар секин.
Салгина чимрилар оқ тушган қошлар.
«Биз ҳам ёш бўлганмиз бир маҳал,
Лекин
Бошқачароқ чиқди ҳозирги ёшлар».

У колхоз тиклади.
Янги юрт қурди.
Босмачига қарши от сурди ўктам,
Жангу жадалларнинг барини кўрди.
Кўрди очликни ҳам,
Юпунликни ҳам.

«Бизга хаёл эди,
Туш эди фақат
Тўкин дастурхону лаззатли ошлар.
Бахти боқий бўлсин,
Аммо бу жаннат
Қадрин билармикин ҳозирги ёшлар!»

Кўз олдидан ўтар қирқ биринчи йил,
Масков бўсағаси,
Аччиқ қаҳратон.
Агар қулатмаса дайди ўқ сабил,
Берлиндан қайтарди бўлиб қаҳрамон.

Эслар, ҳар ён олов,
Ўт ичра дунё.
Мажруҳ гавдалару узилган бошлар...
«Юрт тинч бўлсин,
Бир гап бўлса мабодо,
Бардош берармикин
Ҳозирги ёшлар?»

Уй-жой қилиб берди мана, Турғунга,
Турмушга чиқарди Назирасини.
Букун эса ўйлар дорилфунунга
Киролмасдан қолган набирасини.

Домласига ўзи борсинми секин
Орденларни тақиб
Оқилни бошлаб...
«Ким билади дейсиз, бўштоброқмикин,
Эркатоёроқмикин ҳозирги ёшлар...»

Яна дер:
«Бўш қолсак тунлар бўлиб жам
«Чордарвиш» ўқирдик қуршаб танчани.
Булар танимайди Ҳувайдони ҳам,
Эртаю кеч ўйлар кино, танцани.

Ақли кирармикин буларнинг бир кун.
Ким билади, қачон қуюла бошлар!
Оғир кун кўрмади.
Балки шунинг-чун
Енгилроқ ўсдими ҳозирги ёшлар!»

Ўктамни халитдан тинч қўймас қизлар,
Ярим тунда қайтар уйга ҳамиша.

«Унча бўлмасак ҳам илмда бизлар,
Аммо кучли эди одоб, андиша.

Бировнинг қизига сал қараб қўйсак,
Бизлар аталардик шўху бебошлар.
Баъзи киноларми бузмоқда андак,
Капалак мижозроқ ҳозирги ёшлар...»

Тўнғич ўғли у кун қизалоқ кўрган,
Номини Шарлотта қўйибди, ажаб.
Ўртанчаси тоғда юргани-юрган,
Баъзан уч ойда бир келмайди йўқлаб.

Наҳот отасидан бўлса азизроқ
Қайсидир тоғдаги қандайдир тошлар...
«Бизнинг борди-келди одатдан йироқ
Бемехрроқ ўсди ҳозирги ёшлар...»

«Кийимлар-чи...
Қизиқ буларнинг диди.
Ола-чипор кўйлак...
Нимаси кўркам!
Рост айтсам унчалик ёқмаган эди
Оталарга бизнинг чарм камзул ҳам.

Байналминал айтиб, байроқ кўтариб
Кўчага чиққанда ўктам сафдошлар,
Кексалар деганди йўлдан қайтариб:
Нега шумлик қилар ҳозирги ёшлар?

Энди буларга ҳам ҳар қалай оғир,
Замон шитоби тез, парвози тикка.
Кеча тили чиққан Наргиза ўқир
Биринчи синфда математика.

Бизлар хафтиякдан бошлаган эдик,
Булар икс билан игрикдан бошлар.
Дуруст, зеҳни ўткир, қадами тетик
Ўзимизга тортди ҳозирги ёшлар.

Гинаси ноўрин,
Қарилик қурсин.
Бекор юрмагандир тоғларда Ўктам,
Мана, керак бўлса Рустамни кўрсин,
Боласидан аъло жиян бўлса ҳам.

Ўзи қотмагина, ниҳолдай хипча
Нари борса ўттиз-ўттиз бир ёшлар...
Фан доктори бўлди Масковда кеча...
Бало чиқиб қолди ҳозирги ёшлар.

Бахти бутун бўлсин
Толеи бекам.
Шуларнинг борлиги менинг иқболим».
Чол кўз ёшин артар
Шу пайт менинг ҳам
Келажак йилларга учди хаёлим.

Замонлар келадир
Яна ажойиб,
Балки пайдо бўлар сунъий қуёшлар.
У пайтлар, ким билсин,
Қариб, қартайиб
Мункиллаб қолармиз ҳозирги ёшлар.

Шунда келажакнинг боғлари аро
Биз, яъни кексалар суҳбат қурган чоғ
Сўзлармиз:
Қарши деб аталган саҳро
Бизнинг қўлимизда бўлган эди боғ.

Эсингдами Газли
Зилзилалар-чи!
Қайта шаҳар қурган қардош-қурдошлар...
Биз янги эрадан бўлгандик жарчи,
Нима ҳам кўрибди ҳозирги ёшлар!

Қара,
Оқ ёқага галстук тақиб
Агрегат ёнида туришар булар.
Биз ишладик қўлни мойларга тиқиб,
Энди роҳатини кўришар булар.

Бизга оталардан қолганди мерос
Ғайрату жонбозлик,
Сабру бардошлар.
Биз бошқача эдик,
Ўз даврига мос
Бошқачароқ чиқди ҳозирги ёшлар.

Қанча соз бўлмасин у ёруғ даврон,
Кўнглимизда жиндак армон туярмиз.

Хаёлан ёшликка қайтармиз бир он
Талабалик даврин эслаб қўярмиз.

«Оҳ, у студентлик,
Ҳар йили кузак
Пахтага чиқардик қувноқ курсдошлар,
Бир вақт қўлда пахта терганмиз десак
Ишонмаса керак ҳозирги ёшлар.

Биз жанг кўрмадигу,
Жангдан мушкулроқ
Дамларни кечирдик тинчлик онлари,
Бухоро — Урални бир дам эслаб боқ,
Эсла тўғонларни,
Эсла конларни.

Фанда инқилобни биз қилдик илк бор,
Илк бор парвоз қилган бизнинг йўлдошлар.
Кўкни обод қилдик,
Ерни ҳам гулзор.
Эҳ, ҳозирги ёшлар, ҳозирги ёшлар!»

1973.

КАРДИОГРАММА

Матлуба Зокировнага

Кардиограмма
Нимадир бу хат?
Нималар демоқда юрагим зарби?
Нечун у кўксимда уринар фақат
Парвозга талпинган тутқун қуш каби?
Нечун туғён қилар,
Не истар кўнгил.
Не дер бу самандар — ўт ошиноси?
Айтинг шифокорим,
Сиз кўз тиккан бул
Турфа чизиқларнинг недир маъноси?
Балки жон риштаси дегани шудир,
Давоми умримнинг сўнгига туташ.

Балки ҳаёт йўлим...
Бу йўл ҳам ахир
Уша чизикларга жуда ҳам ўхшаш.
Унинг ҳам паст-баланд, ўру қири бор,
Уни ҳам қаршилар гоҳ тикан, гоҳ гул.
Ёшлик равон йўлни танламас зинҳор,
Унинг сўқмоқлари ҳамиша мушкул.
Чунки юрак ўзи турмас лаҳза жим,
Чунки машаққатдан ором топар жон.
Лекин ҳамишалик раҳнамо қалбим
Не учун дафъатан кўтарди исён?
Уни ранжитдимми?
У норозими?
Балки билолмадим не унга матлуб?
Доктор!
Юрак мендан пинҳон розини
Сизга ошкор этиб ёздими мактуб?
Айтсин.
Нима гуноҳ қилдим юракка?
У бошлаган йўлдан сира қайтдимми?
Одамлар олдида
Ё ўзим якка —
Юрагимга қарши бир сўз айтдимми?
Ёки кимларгадир тавозе этиб
Оқни қора дедим — имон беҳабар?
Ёки ноҳақликни кўриб, эшитиб,
Кўзимни кўр қилдим, қулоғимни қар?
Унга жабр этгулик нима айбим бор?
Аҳд қилиб аҳдимда турмадимми ё?
Дўстликка хиёнат қилдимми бир бор.
Ва ё ишқ йўлида бўлдим бевафо?
Мен унинг измидан чиқмадим-ку ҳеч,
Поймол этмадим-ку уни ҳеч қачон.
Доим содиқ бўлган юрагим бу кеч
Не учун дафъатан кўтарди исён?
Биламан,
Осон тутиб бўлмас асло юракка.
Меҳнати унинг мушкулот.
Еру осмон тинчир,
Тинчир коинот,
Лекин ором билмас қалб ўзи якка.
Биламан,
Ғоят тез асрим шиддати,
Елкаларга ортган ухдаси буюк.
Фазода чарх урган Ернинг суратин

Юракларга берган аслида шу юк.
Шу юк босар унинг нақ ўртасидан,
Бутун вужудимда шу юк залвари.
Ажаб эмас юрак аортасидан
Утиб кетган бўлса олам меҳвари.
Одам туғилмас-ку даврини сайлаб,—
Замон танламасдим ва лекин ўзга.
Қалб мени кечирсин, уни авайлаб —
Олиб боролмасам тўқсонга, юзга.
Аммо умидим бор,
Авлодлар бир кун
Бизнинг юракларга қилурлар ҳавас,
Сен эса, эй қалбим, шу умид учун
Энг сўнгги ёлқининг бера олсанг бас.

1971.

ДУСТЛАРГА МАҚТУБ

Букун деразамни очдимۇ саҳар,
Юзимга урилди салқин шабода.
Хаёлчан шивирлаб қизғимтир барглар
Кузак ҳикоясин сўйларди боғда.

Ажаб, бир кечада ўзгармиш олам,
Бир кечада борлиқ олмиш ўзга тус.
Инсон умри каби тездир фасл ҳам,
Кеча ёз эди-ку, букун қаранг, куз.

Мен ҳам кечагина ўспирин эдим,
Гурурли талаба эдим қадди тик.
Бизни ҳам чорларди кузакда терим,
Гурпаклашиб юриб пахта терардик.

Оқ ойдин далалар, шийпон, оромгоҳ...
Кўз олдимдан ўтар ҳамма, ҳаммаси.
У дамлар шукуҳин эслатди ногоҳ
Деразамдан кирган кузнинг нафаси.

Қайдасиз, қайдасиз, менинг дўстларим,
Сизни жон-жонимдан соғиндим букун.
Қайдасиз, Анбара, Шокиру, Карим,
Қайда тўрт дугона — юзлари гулгун?

Кеча эмасмиди ул завқли кузак,
Қаранг-а, шунча вақт ўтиб кетибди.
Биз хайрлашган йил туғилган гўдак
Бугун роса ўн беш ёшга етибди.

Бизлар дорилфунун ошиёнидан
Учирма қушлардек учдик ҳар томон.
Ҳар ким макон тутди ўз бўстонида,
Бугун давра ўзга, ўзгадир даврон.

Ҳар ким ўз бахти, ўз дарди билан банд,
Турмуш қозонида қайнаб ётамиз.
Куни кеча эдик ўзимиз фарзанд,
Бугун фарзандларга она, отамиз.

Мана кузак келди, еллари сарин,
Ёшликдаги каби тиниқ, беғубор.
Қайда бўлсангиз, эй қадрдонларим
Талабалик даврин эслангиз бир бор.

Янги дўстлар билан далага бориб
Ҳордиқ кунларида пахта терган он
Эслаб қўйинг оқшом чанг бўлиб, ҳориб
Қўшиқ айтиб қайтган чоғимиз хандон.

Оппоқ далаларга завқ билан қаранг
Шарифа термилиб қараган каби.
Бу чаноқ — интила-интила аранг
Шоир бўлган битта дўстингиз қалби.

Ҳануз талабамиз, ҳануз ёшмиз, бас,
Шавқу хаёлотнинг бандаларимиз.
Далага сочилган пахталар эмас,
Бизнинг ёшликдаги хандаларимиз.

Эй менинг дўстларим, кирому матлуб,
Ёшликнинг ўзидай азиз ягона.
Сизни ёдга олиб йўлладим мактуб,
Кузак шабодаси бўлди баҳона.

Тилагим, сизларга бахтдек йўлиққан
Илк туйғу, севинчлар доим ёр бўлсин.
Умрингиз биз илк бор пахтага чиққан
Ўша пок фаслдек беғубор бўлсин.

1974.

ТАБРИК

[Музаффар тошкентлик пахтакорларига]

Бу йилнинг шукуҳи ўзгача бутун,
Замин дастурхони тўлиб турибди.
Қарангки, қуёш ҳам шодон ва гулгун
Меҳнаткаш йигитдай кулиб турибди.

Букун далалардан чаноқлаб деҳқон
Териб олар экан ризқу рўзини
Тоғдай елкасидан тенг ярим жаҳон
Унинг пахтасига тикмиш кўзини...

Эл борки, уфқнинг ҳар тўрт ёғида
Эгни бутун бўлди шу миллионлардан.
Оқ яхтак матосин кўрган чоғида
Ғарб ҳам кечиб қўйди оқ нейлонлардан.

Ҳосилимиз бўлди олтин вазнида,
Бўлди ҳар мисқоли гавҳар билан тенг.
Шу боис пахтазор менинг наздимда
Мурунговга ўхшар поёнсиз ва кенг,

Ёр узра сочилмиш жавоҳир кони,
Йўқ, жавоҳир эмас, эзгу муддао.
Боболар айтадур, ўзбек хирмони
Бу қадар барака кўрмаган асло.

Бу қут ўзи келмас, қалб ўти керак
Қуёшни заминга этгувчи пайванд.

Ҳа, шу баракада сенинг ҳам юксак
Хирмонларинг бордур, музаффар Тошканд.

Не қилса, сен ахир, она шаҳар-да,
Ғалабангдан дилда олам ифтихор.
Бунга боис яна, шу хирмонларда
Менинг ҳам бир этак тўккан пахтам бор.

Соғ бўл, она халқим, эй толмас билак,
Доим баланд бўлсин табаррук бошинг.
Хирмонинг қаддингдай бўлсину баланд,
Бахтингдай ҳамиша кулсин қуёшинг.

1971.

ОНА ТИЛИ

(Расул Ҳамзатовдан)

Ажабо, туш деган жуда қизиқ-да,
Ўлиб қолганмишман тушда ноғиҳон.
Кўксимда қўрғошин, қуёш тиғида.
Тоғлар орасида ётибман бежон.

Узоқда шарқираб сойлар оқмоқда,
Борлиқда бир ажиб дилбарлик ҳоким.
Мен эсам ўйлайман ётиб тупроқда,
Мана шу тупроққа қўшилар ҳоким.

Мен ўлиб ётибман, кимсасиз, унут,
Ҳеч кимса қайғурмас ва чекмас ёҳу.
Фақат чўққиларда қурқурар бургут,
Фақат водийларда инграйди оҳу.

Навқирон ёшимда бўлдим-ку адо,
Оташ кўкарагимни ўйди, ахир, ўқ,
На онам, на ёрим бермайди садо,
Дўст тугул ҳаттоки йиғичи ҳам йўқ.

Фигон отилади жонсиз бағримдан,
(Ғўё фиғон бордек мурда дилида)
Шу пайт икки киши ўтди наридан
Қувноқ суҳбат қуриб авар тилида.

Мен-ку бу дунёдан кўз юмдим мангу,
Улар кулиб-кулиб сўзлашар борин.
Қандайдир Ҳасаннинг турфа иши-ю,
Қандайдир Алининг шўх кирдикорин.

Авар сўзин тинглаб кирди менга жон,
Оҳиста тирилдим ва шунда билдим:
Мени тузатолмас ҳеч дори-дармон,
Жонимга масиҳдир шу она тилим.

Майли ким қай тилдан шавқу завқ олса,
Менинг ўз тилимга минг жоним фидо.
Эрта она тилим агар йўқолса,
Мен бугун ўлишга бўлурман ризо.

Майли қашшоқ бўлсин, майли беҳашам,
Лекин менинг учун азиз ва суюк.
Жаҳон минбаридан янграмаса ҳам
Она тилим менга муқаддас, буюк.

Оташин Маҳмуднинг ёниқ шеърини
Наҳот таржимада ўқир авлодим!
Наҳот мен аварнинг сўнгги шоири,
Шуми эди менинг эзгу муродим?

Севаман ҳаётни, дунё кўркини,
Муҳаббатим чексиз барча эл учун.
Ҳаммасидан азиз Совет юртини
Аварча куйладим етганча кучим.

Узоқ Сахалиндан Болтиққача то
Қалбимда кўраман ҳур ватанимни.
Ҳар қайда қилайин унга жон фидо,
Лекин ўз юртимга қўйинг танимни.

Юртдошларим туриб қабрим олдида,
Кўрсатин аварнинг шоири шул, деб.
Элим ёдга олсин она тилида
Ҳамзат Цадасанинг ўғли Расул деб.

ҚОЗОҚ ОҚИНЛАРИГА

Ажиб шодиёна ўлкамда букун,
Шахроҳ кўчалар ҳам ясанган гулгун,
Букун шеър ва ўлан қилмоқда парвоз,
Дўмбира авжида, чирманда ҳам соз,
Юксак пештоқларда ҳилпирар алвон,
Серфайз шийпонларда ёзиқ дастурхон.
Йўлкалар суприлган, очиқ дарвоза,
Ҳар хонадон ичра бир шўх овоза:
Ўзбекнинг уйида букун қадрдон
Эгизак оғаси бўлмоқда меҳмон.

Меҳмон ўзи кимдир?— Абай, Жамбулдир!
Мезбон ўзи кимдир?— Жуманбулбулдир!
Фазогир Бойқўнғир меҳмондир букун,
Олим Чирчиқ эса мезбондир букун.
Оҳангар Бекобод қилди-ю таклиф,
Маъданчи Жезқазғон буюрди ташриф.
Қўшиқнинг уйига жирлар келибди,
Пахтазорга мовий қирлар келибди.
Ўзбекнинг уйида букун жонажон
Эгизак оғаси бўлмоқда меҳмон.

Букун меҳмон бўлиб чўнг санъат келди,
Том-том китоб келди, шеърият келди.
Букун фавворада бўлди зўр бозор,
Қозоқ деҳқон бўлди, ўзбек харидор.
Оқсоқланиб юриб Абдилда оғай
Қолди китобидан ўзи ололмаи.
Дастхат ёзиш қийин, гарчи ёзмас, куз,
Сирбой оға юзи яримта тарвуз.
Қозоқнинг ардоқли ўғли — Олжаси
Ўзбек шеърхонининг бўлди ўлжаси.
Ўзбекнинг уйида букун меҳрибон
Эгизак оғаси бўлмоқда меҳмон.

Дўстлар, хуш келибсиз, кўксимизда қўл,
Оқ олтин нуридан ёздик сизга йўл.
Яшил водий бўлди сизга дастурхон,
Жиндак қимиз қуйдик, қўшмадик айрон.
Токи насру назм хароб бўлмасин,
Шеърлар сероб бўлсин, сер об бўлмасин,
Ниятда ҳамиша буюклик бўлсин,

Ўлан ҳам, шеър ҳам суюклик бўлсин,
Бор бўл, эгиз оғам, бор бўл тувусқон,
Ўзбекнинг уйида эъзозли меҳмон.

Ўзбекистонда қозоқ адабиёти декада-
сининг очилишида ўқилган.

ЙЎҚОЛГАН ШЕЪР

Бир шеър фикри ярқ этди ногоҳ,
Вужудимда ғалаён туйдим.
Ярқ этди-ю, мен бўлмай огоҳ
Бир лаҳзада йўқотдим қўйдим.

Неки бўлса менга энг азиз,
Энг мўътабар бўлса дунёда,
Борлиғимни банд этса не ҳис
Бари эди унда ифода.

Вазмин эди ўз асрига хос,
Юксак эди бамисли хаёл.
У юракнинг ўзидек хассос,
Табиатдек эди баркамол,

Шеър дардида ўтган неча минг
Аждодларим руҳига қасам:
Ўша шеърда бутун оламнинг
Шавқу-дарди эди мужассам.

Бир хуш айём бахтли тасодиф
Тўлдирди-ю, зар ила қўйним,
Мен гумроҳ-чи, бўлмайин воқиф
Бир лаҳзада йўқотдим қўйдим.

Шундан буён излайман уни,
Қуюн каби кезарман жаҳон,
Қани унинг бирор сатрини
Тоғиб олсам эдим ногоҳон.

У шеър томон банд этди мени,
Асир бўлдим унга умрбод.
Бамисоли ёр тасвирини
Жомда кўрган шайдойи Фарҳод.

Макон тутсам энди қаерда,
Қаён бошлар эса иқболим,
Фикру-зикрим ўша шеърда,
Ўша шеърда бутун хаёлим.

Водийларни сайр айлаган дам
Асир этса ўлкам жамоли,
Кўз олдимда тикланур бирдан
Ўша шеърнинг етук камоли.

Қалби тоза, юрак-бағри кенг
Одамларга ҳамсухбат бўлсам,
Ёдга тушар ўша шеърнинг
Вазминлигу ҳассослиги ҳам.

Гоҳи юксак хирмонлар меним
Хаёлимни этганида банд,
Ўйлайманки, йўқотган шеърим
Мана шундай эди сарбаланд.

Мен у шеърни излай умрбод,
Тоғ-тошларни кезай пиёда.
Топиб олсам мендай бахтли зот
Бўлмас эди ёруғ дунёда.

Мен топмасам, майли топса ким,
У ғазал, хоҳ қасида бўлсин,—
Майли, менинг бор-йўқ ёзганим
Ўша шеърга бахшида бўлсин.

Майли эди бир бора кўрсам,
Бир бор кўриб фидо қилсам жон.
Бу дунёдан шунда Эркин ҳам
Ўтар эди зарра беармон.

1972

ОҚШОМ

Оқшом.
Бобир тилаган фараҳ,
Бода кайфи, дўстлар суҳбати.
Қўлларимда лиммо-лим қадаҳ,
Менга келди алёр навбати.
Сўз тополмай манглайимда тер.
Шоирлардан доимо талаб:
Ўқимоғи керак янги шеър
Ва айтмоғи керак янги гап.
Қаҳрамоним,
Ўлтирибсан сен
Рўпарамда камтарин, доно,
Ўз ишингни дўндирибсан сен,
Дўппини дол дўндирибсан сен,
Тупроқда зар ундирибсан сен,
Зарга элни тўлдирибсан сен,
Тўйиб, юртни тўйдирибсан сен,
Ҳар нарсанг бут, каминг йўқ асло,
Фақат сенга шеър керак аъло.
Сен чўлларни сувга қондириб
Ўзинг бунда мангу ташнасан.
Кундуз сени қуёш ёндириб,
Тунлар ёниқ шеърга ошнасан.
Бу маконда тўқлик ва ривож
Бу маконда йўқдир эҳтиёж.
Аммо очдир гўзалликка эл,
Бу очликка йўқ сира илож.
Мен-чи қўйиб «шеъроятга тож»
Ўсади деб олма, нок боғда,
Ётади деб оппоқ қор тоғда,
Сен эгнимни бут қилган чоғда
Шеър берайми сенга ялонғоч?
Хаёлларинг теран ва учқур,
Сени букун қилмоқ учун банд
Ашъор керак Бедилдай чуқур,
Навоийдай доно, сарбаланд.
Ҳамду сано сенга не даркор,
Ўзинг олим адабиётга.
Шеърнинг шунда сенга даҳли бор,
Даҳли бўлса абадиятга.
Оқшом.
Булбул куйлайди чах-чаҳ,

Тўкин юрда ичилар қадаҳ,
Ўшал эзгу ташналик учун,
Сўнгра соғлиқ, ошналик учун.

1972.

ҚОР ХАТ

(Шоира қизларга)

Қор ёғар — осмонда оққушлар учар,
Қор ёғар — осмондан оқ укпар тушар.
Қор ёғар еру фалакни тўлдириб,
Бизлар эрсак иссиқ уйда ўлтириб
Тарк этолмай халқимизнинг одатин
Ёзамиз дўстларга дўстлик қор хатин.
Қор хат асли қордай оппоқ дил хати,
Оқ кўнгилнинг меҳри, тафти, ҳурмати.
Ошинолик, чин вафо изҳори ул,
Гоҳи пинҳон севгининг иқрори ул.
Қор ёғар, қор хат ила хуллас калом
Шоира қизларга йўллаймиз салом.
Сизга, эй Гулчеҳра қизлар, Эътибор,
Айтамиз кўнгилда орзу неки бор.
Ой Ҳалима, ҳам Малика, Турсуной,
Эй чирою файзга бою шеъри сой,
Сизга дилдан энг самимий эҳтиром,
Янги йилнинг табриги ҳам ассалом!
Энди келсак сўзнинг индаллосига,
Яъни қор хатнинг асл маъносига:
Янги йилда давра тузмоқ фарз бўлур,
Ким ютилса бир зиёфат қарз бўлур.
Қор хат элтган элчимизни тутсангиз,
Тан берурмиз, қарз бўлурмиз ютсангиз.
Йўқса ўзни катта ишга чоғлангиз,
Шу бугундан пеш этакни боғлангиз.
Бермангиз Гулчеҳраларга зарра дам,
Бир йўла ювгай мукофотларни ҳам,
Енг шимарсин Мўътабар, Ойдин букун,
Қарз улар бултурги дostonлар учун.
Тутди бир қўлда газет, бир қўлда тор,

«Лирика»ни ювмади лек Эътибор.
Бибисора ҳам Санобар қайдадир,
Битта шеъри бир зиёфатга татир.
Хуллас, энди барчангиз ҳамдам бўлинг,
Худди «қизлар давраси»дек жам бўлинг.
Шеър ёзар чоғидагидек ёнингиз,
Бунда дастурхонингиз — достонингиз.
Ўзингиз айланг товус янглиғ хиром,
Шеъроятдай тотли бўлсин ҳар таом.
Ол яноғингиз каби олма, анор,
Қўзларингиздек чарос боқсин хумор.
Эслатиб ҳам писталар хандонингиз,
Ўзингиздек кулса ширмой нонингиз.
Бўлса бодомлар қабоғингиз каби,
Ҳам мурабболар дудоғингиз каби.
Лағмон эшиб тола-тола сочингиз,
Мисли ёйиб ташлагандай сочингиз.
Сочдаги баргакдаин кўк бодиринг,
Ҳам хино янглиғ патинжон олдининг.
Тарбузу қовунни ҳам сероб қилинг,
Худди ошиқларни тилгандай тилинг.
Ҳар узум бўлсин дуру маржон каби,
Ё Мукаррам шеър ўқиб турган лаби.
Шабнамиким ой Нилуфар холидай,
Таъми Ойдин шеърларининг болидай.
Турса соз сизнинг ғазал янглиғ шароб,
Кирса боз бизнинг юрак янглиғ кабоб.
Ол анорни дилни эзгандай эзинг,
Шарбатини майни сузгандай сузинг.
Барча неъмат бир томону шеър соз,
Шеър бирлан бизни айланг сарфароз.
Ўлтириб оппоқ саҳардан токи шом
Бўлмасин ҳеч баҳсу шеърхонлик тамом.
Бу каби суҳбатга чин дўстлар аро
«Қилса арзир юз Саида жон фидо».
Мен бўлай бир неча хамроҳим билан,
Ўлмасу Абдулла, Иброҳим билан,
Боргумиз ютсак агар албатта биз,
Йўқса сиз иззатдаю хизматда биз.
Шоюсуф обкашда тонгдан сув ташир,
Ҳам Барот ўқлоғ тутиб ёйгай хамир,
Чучвара туккай Муҳаммад чўккалаб,
Ўт пудар Ҳусниддин ўздан ўпкалаб.
Не ажаб куйса патир, ёнса қозон,
Тандир олдида Рауф, ошпаз — Омон.

Кенг жаҳон забтингдадур,
Боғбон ўзинг, посбон ўзинг.
Бу ёруғ дунё надур?
Кешонадур, вайронадур
Сенга меҳмонхонадур,
Меҳмон, ўзинг, мезбон ўзинг.
Бунда оқ бирла қаро,
Зулмат, зиё, шоҳу гадо
Жанг қилурлар доимо,
Ул ён ўзинг, бул ён ўзинг.
Сен бало, ҳам мубтало,
Хайр ила кин, росту, риё,
Фитнагар олам аро
Фаттон ўзинг, қурбон ўзинг.
Хормисан, ё гулмисан,
Тождормисан, ё қулмисан,
Чўғзмисан, булбулмисан
Нолон ўзинг, хушхон ўзинг.
Бу ҳаёт ўрмон экан,
Жон борки, қасди жон экан,
Бунда қатл осон экан,
Сиртлон ўзинг, жайрон ўзинг.
Бу ҳаёт уммон экан,
Уммон абад гардон экан,
Қатрадек сарсон экан,
Сарсон ўзинг, гардон ўзинг.
Машъали фикрат — сенинг,
Ҳам чангали ваҳшат сенинг
Ғайрату ғафлат сенинг,
Жавлон ўзинг, урён ўзинг.
Қилдингу ойда хиром,
Ҳам ерда қон тўкдинг ҳаром,
Ушбу ҳолингдан мудом
Хандон ўзинг, гирён ўзинг.
Миндинг илм нарвонига,
Чиқдинг фунун осмонига,
Бу жаҳон айвонига
Аркон ўзинг, вайрон ўзинг.
Заррани ижод этиб,
Даҳшат бало бунёд этиб,
Оқибатни ёд этиб
Ҳайрон ўзинг, ҳайрон ўзинг.
Боғи арз обод эрур
Сендан агар имдод эрур,

Йўқса у барбод эрур.
Тўфон ўзинг, тўфон ўзинг.
Сен ҳилол, юлдуз, салиб,
Таврот, Забурдин юксалиб
Боймисан ёки ғариб,
Комрон ўзинг, яксон ўзинг.
Ким фаранги, ким ҳабаш,
Ирқ, қон талаш, имон талаш,
Шулми инсондек яшаш,
Арман ўзинг, афғон ўзинг.
Мамлакатга мамлакат,
Миллатга миллат бўлса қасд
Қилғувчи сўнг оқибат
Армон ўзинг, афғон ўзинг.
Онаизоринг — замин,
Танҳо йўқу боринг — замин,
Хаста беморинг — замин,
Ўғлон ўзинг, дармон ўзинг.
Бағрида ётқувчи — сен,
Неъматларин тотқувчи — сен,
Тиғ бўлиб ботқувчи — сен,
Пайкон ўзинг, қалқон ўзинг,
Марсга тўп отқучи — сен,
Зухрони уйғотқувчи — сен,
Уйқуда қотқувчи — сен,
Уйғон ўзинг, уйғон ўзинг.
Келдинг оламга, демак,
Етмас уни сўрмак, емак,
Ерни этмоғинг керак
Бўстон ўзинг, ризвон ўзинг.
Сўзга ҳам поён бўлур,
Ёзсам яна девон бўлур,
Рустами дoston бўлур,
Дoston ўзинг, девон ўзинг.
Бўлмасин субҳинг қаро
Бор бўл мудом борлиқ аро,
Ўзни этгил доимо
Инсон ўзинг, инсон ўзинг.
Эй сен Эркин, сен букун
Ёздинг дилингдан бир тугун,
Сен киму не даҳри дун,
Бийрон ўзинг, нодон ўзинг.

1973, ноябрь.

БАХМАЛ

(Шеърӣ қисса)

Майса тўнин кийганда қирлар,
Чучмўмалар очилган чоғда,
Кўмилганда гулга адирлар
Бўлганмисиз Бахмал қишлоқда?
Ранг олганда олмалар қирмиз,
Етилганда ўриклар боғда,
Бия тўйиб пишганда қимиз
Бўлганмисиз Бахмал қишлоқда?
Кўз олгувчи қизғимтир оташ
Ёнганида ҳар бир япроқда,
Ел эсганда муздек, ҳузурбахш
Бўлганмисиз Бахмал қишлоқда?
Булут кўкдан сепганида зар,
Нуқра чойшаб ёйганда тоғда,
Оппоқ бўлган чоғда йироқлар
Бўлганмисиз Бахмал қишлоқда?
Мен ҳам тўйиб яйрамоқ учун,
Азиз, шеърхон, қадрдон ошнам,
Бахмал сари отландим букун,
Олиб кетай, юргил, сени ҳам.
Қояларга тирмашайлик, юр,
Яланг оёқ сойлар кечайлик,
Оқизоқ еб қилайлик ҳузур,
Ҳовучларда сувлар ичайлик.
Нима етсин барқут ҳаводан
Тўйиб-тўйиб нафас олганга.

Алланечук юксалар одам
Баландликдан боқса оламга.

Елдек учар зангор «тойчоғим»
Менга ҳамроҳ нуроний аёл:
— Шундай, Бахмал менинг қишлоғим,
Қишлоқ эмас, мужассам хаёл.
Баҳор ая улуғ анжуман
Сафаридан қайтиб боради.
Йўл-йўлакай менга у маскан
Таърифини айтиб боради.
— Тирикликнинг қувончу озор,
Шавқу дардин унда тотганман.
Мен Бахмални йўқотиб бир бор
Излаб-излаб яна топганман.
Ҳа, мен уни йўқотганман, рост,
Неча йиллар чекканман фиरोқ,
Сўзлаб берай, майли қулоқ ос,
Вақтимиз бор, йўлимиз йироқ.

Мовий эди шишадек осмон,
Мовий эди қирлар беғубор.
Мовий эди кўзимга жаҳон,
Теграмда баҳор.
Оёқ яланг, сочим жамалак,
Ўзга эди умримга ғубор,
Бошим узра рангин камалак,
Теграмда баҳор.
Шабнам кечиб чолиб юрардим,
Олам эди шодликка тўлиқ,
Адирларда лола терардим,
Лабимда қўшиқ,
Мангу дея ўйлардим баҳор,
Йўлим мангу ойдин, бетўсиқ,
Дердим, менга фақат қўшиқ ёр,
Шодлик ва қўшиқ.
«Тонглари зарҳал диёр,
Қирлари бахмал диёр,
Равзаи ризвон надир,
Равзадин афзал диёр.
Қорли тоғ, ой қорли тоғ,
Жайрону олқорли тоғ.
Бунча кўп эртакларинг,
Эй, сиру асрорли тоғ.

Бу диёр маскан менга,
Тенги йўқ гулшан менга.
Бахмал ўлкага қизман,
Толем кулган менга».
Шўхликларим билмай ниҳоя
Шалоладай қуйилар эди.
Менга онам қилган ҳикоя
Эртак бўлиб туюлар эди.
У сўзларди, беш йил илгари
Бўлган дея даҳшат ғалаён.
Тошлар отиб оқсарой сари
Юрган экан катта аламон.
Аллақайдан келиб отлиқлар,
Одамларни ўрабди ҳалқа.
Қарсиллабди бирдан милтиқлар,
Бало ўқи ёғибди халққа.
Улар ичра бор экан отам,
Жаллод ўқи тешибди кўксин.
Мен тўлмасдан ҳали ёшга ҳам
У оламдан юмибди кўзин.
Сўзларди у, отамнинг қони
Байроқ бўлиб порлаган экан,
Эрк, бахт учун мазлум дунёни
Курашларга чорлаган экан.
«Отам бор де кулганда шафақ,
Отам бор де кезсанг лолазор.
Сен бахтиёр ўссанг хушчақчақ
Шод кўнглингда, демак, отанг бор».
Тинглаб онам ҳикояларин
Гоҳ хушнуд, гоҳ кўзларимда ёш
Ўзим сезмай ухлаб қолардим
Қўйиб унинг тиззасига бош.
Қулоғимда онам сўзлари,
Баъзан ажиб тушлар кўрардим.
Тушларимда ўзим сингари
Учиб юрган қушлар кўрардим.
Қатор-қатор турналар билан
Учар эдим арғимчоқ солиб.
Учар эдим ғоят тез, баланд,
Онам пастда, кенгликда қолиб —
Қўл силкирди: оқ йўл, болажон.
Учгил ойдин уфқлар сари,
Фақат бўлсин жонгинанг омон,
Фақат кетма онангдан нари.
Гир айланар остимда чаман,

Мен сузарман булутлар аро.
— Онажоним, дарҳол қайтаман
Сизни ташлаб кетмасман асло!
Алвон уфқ бўлур намоён,
Шафақ нури олар кўзимни.
Тафти унинг ўртагувчи жон,
Олиб қочмоқ бўлсам ўзимни —
Қочолмайман, йўқ ихтиёрим,
Ҳароратдан тўкилар қанот.
Қани менинг онаизорим!
Тамом бўлур мен учун ҳаёт!
Фарёд билан чўчиб уйғондим,
Оташ шафақ ёнарди ҳамон.
Бамисоли қиёмат қоим,
Ловулларди наздимда жаҳон.,
Ташқарида қий-чув фарёдлар,
Ўқ овози, даҳшатли бир дод.
Ваҳималик кишнарди отлар,
Ёнар эди қасирлаб бўғот.
Қаердаман, қаердан тушдим
Бу жаҳаннам оташи аро —
Қани онам, ўнгми бу тушим
Мурғак ақлим етмасди асло.
Аччиқ тутун тегди нафасга,
Очолмасдан қолдим кўзимни.
Ногоҳ тушган қушдек қафасга
Ҳар томонга урдим ўзимни.
Ўраб олди мени аланга,
Шунда ўлим тафтини билдим.
Оташ тиғи тегдию танга
Остонада беҳуш йиқилдим.
Қанча фурсат ўтди билмайман,
Очиб боқсам бир маҳал кўзим —
Ҳанузгача бовар қилмайман —
Оппоқ уйда ётибман ўзим.
Аввалига туманли, хира,
Кейин аста аниқроқ кўрдим:
Оқ кийинган оқ юз ҳамшира
Бошим узра турар эди жим.
Қаердаман, онам қани деб
Қўзғолдиму сўрмоққа савол,
Тилим сўзга келмади қотиб,
Яна ётдим индамай, беҳол.
Шунда менга мунис ҳамшира
Деди силаб бошимни юмшоқ:

Қайғу чекма, ўйлама сира,
 Онанг албат келар қизалоқ.
 Йиғладим, у тинчитди мени,
 Сабр қилиб ётгин озгина.
 Асли тамом дегандик сени,
 Жонинг темир экан, қизгина.
 Кунлар ўтди бир-бирин қувлаб,
 Доктор қилган дорию дармон
 Аста берди танимга қувват,
 Кўзимга нур, юрагимга қон.
 Жароҳатлар бита бошлади,
 Рухсат тегди ўлтирмоққа ҳам.
 Доктор бандни олиб ташлади,
 Атак-чечак ташладим қадам.
 Аввал тутдим қўлтиқда таёқ,
 Сўнгра ҳасса, кейин бекалтак —
 Юриб кетдим. Соғайдим, бироқ
 Онамдан ҳеч йўқ эди дарак.
 Эрталабдан йўлга қарайман,
 Интизорлик бўлди сирдошим.
 Соғинчимни дилда асрайман,
 Фақат ёстиқ билар кўз ёшим.
 Уч ой ўтди танҳо қийноқда,
 Йиғлардим умид қилардим.
 Мен онамдан жуда узоқда
 Эканимни қайдан билардим!
 — Қани айт-чи, исминг нима, қиз?
 — Баҳор.
 — Соз. Мен доктор бўламан.
 Биласанми қайда уйингиз?
 — Соё бўйида. Яхши биламан.
 — Қанақа соё? Номи нимайди?
 — Соёнинг номи не бўларди? Соё!
 Суви кўм-кўк, тезоқар...
 — Майли,
 Жуда яхши. Айтчи, ҳойнаҳой —
 Қишлоғингиз номин биларсан?
 Хаёлимда дердим мен эсам:
 Бир ном билан аталар нарса,
 От бўларми ҳеч қишлоқда ҳам?
 Қишлоқ эди мен учун замин,
 Дунё эди. Мурғак тафаккур
 Ундан бошқа олам борлигин
 Қилмагандим ҳатто тасаввур,
 — Қани, қизча, қара-чи кулиб,

Яхши қизсан, ақлли, катта.
Онангни биз топамиз, келиб
Сени олиб кетар албатта.
Иноқлашдик ҳамшира билан,
У қошимда кўп ўлтирарди.
Менга гўё онам йўллаган
Мактубларни ўқиб берарди.
«Болажоним, бормисан омон,
Соғайдингми, ёлғизим, қўзим?
Тополмасдан турибман имкон,
Эрта-индин бораман ўзим.
Сени жуда соғиндим, эркам,
Яна андак қилиб тур бардош...»
Шу сўзларни айтиб ўзи ҳам
Мендан пинҳон тўқар эди ёш.
Ҳар кун оқшом янги бир мактуб,
Ўша сўзлар ҳам ўша мазмун.
Мен ҳам ҳижрон дардин унутиб,
Хат кутишга ўргандим ҳар кун.
Мен билардим — мактублар ёлғон,
Сезишимни у ҳам биларди.
Лекин ҳар кун оқшомда шодон
Бир янги хат совға қиларди.
Кунлар ўтди, кўп тонглар отди,
Даво топиб мен шу тариқа —
Шифохона мени кузатди,
Қучоқ очди дорушшафиқа.
Бунда топдим кўнглимга малҳам
Сирдош, дарддош неча ошино,
Мураббийлар бердилар қалам,
Ўргатдилар менга алифбо.
Лабларимга табассум қўнди,
Унут бўлди аламим, дардим.
Аммо тунлар кўзим илинди —
Қишлоғимни тушда кўрардим.
Кўз олдимдан ўтарди бир-бир
Қирда чопиб юрган чоғларим.
Шарқироқ сой, ям-яшил адир,
Онам, қувноқ, шўх ўртоқларим.
Уйғонардим гоҳ тушда кўрқиб,
Чўчир эдим ҳамон оловдан.
Онам, юртим қайда қолди деб
Сўрамасдим лекин бировдан.
Уйим, ўрик гуллаган боғим
Кўргандайдим бамисли тушда.

Гўдаклигим, она қишлоғим
Хаёлларга эди оғушта.
Инсон умри мисли оқар сув,
Мисли ирмоқ ва мисли дарё.
Минг бир тусда ўзгаради у
Уммонларга қуйилгунча то.
Ҳижрон дарди асоратига
Сўрсалар гар қандай даво бор?
Дерлар, юрак жароҳатига
Фурсат эрур танҳо шифокор.
Мен ҳам ўсдим янги парвозлар,
Янги-янги орзуларга банд.
Ота-онам бўлди устозлар,
Она шаҳрим бўлди Самарқанд.
Балки мангу шундай ўтардим,
Кечмишимни қилмасдим хаёл.
Дил тубида чўккан ул дардим
Қўзғатмаса тасодиф бир ҳол.
Бир кун тунда ётардим бедор,
Кеча эди ойдин, осуда.
Ой нурида терилиб қатор
Тин оларди қизлар уйқуда.
Шу пайт сукут кўксини тилиб,
Яйраб жўшиб, шўху беармон
Бир қиз қўшиқ хиргойи қилиб
Боғ кўчадан ўтди ноғиҳон.
«Тонглари зарҳал диёр,
Қирлари бахмал диёр.
Равзаи ризвон надир,
Равзадин афзал диёр.
Қорли тоғ, ой қорли тоғ,
Жайрону олқорли тоғ.
Бунча кўп эртақларинг,
Эй, сиру асрорли тоғ...»
Эшитдиму ҳайратдан қотдим,
Қулоқ солдим узоқ лол ва жим.
Сўнг ўзимни кўрпадан отдим,
Ва қизларнинг барин уйғотдим:
«Дугоналар!
Менинг қўшиғим!
Қулоқ солинг, қулоқ солинг жим,
Боғ кўчада қўшиқ айтган ким?
Уни тинглаб ўйларга ботдим,
Юракдаги дардни қўзғотдим,
Уша қўшиқ менинг қўшиғим.

Болаликда куйлардим уни,
Уша эди кулгим ва йигим.
Қулоқ солинг, недир мазмуни,
Қайта ёқдим сўнган орзуни,
Уша қўшиқ менинг қўшиғим.
Йироқлашиб бораётир у,
Ана бўлди астагина жим.
Сақлаганим кўнглимда мангу
Пинхон шодлик, яширин қайғу
Уша қўшиқ менинг қўшиғим!»
Уйғондилар қизлар чувиллаб,
Сукунатга қулоқ солдилар.
Жимжит эди. Кўкда имиллаб
Ой сузарди шуълалари зар.
Қандай қўшиқ, нима гап, не ҳол?
Қизлар тутди мени сўроққа.
Давра боши доно Тўтихон
Шунда мени олди қучоққа.
«Чуғурлашманг, қизлар тингланг жим,
Қулоқ беринг сўзимга бир дам.
Ҳаммамизни, дугоналарим,
Бу даргоҳга олиб келган ғам.
Ҳаммамиз ҳам кимдандир айру,
Ҳаммамиз ҳам кимдандир жудо.
Қайғу асли эмасдир қайғу,
Қайғу фақат яшамоқ танҳо.
Уйқу йўқдир ҳеч кимга бу тун,
Ўн битта қиз — ўн битта тақдир,—
Юрагида қолдирмай тугун
Кечмишини сўзласин бир-бир.
Етти йиллик дугоналармиз,
Бир-бирига дарддош, мададкор,
Ҳамроҳлармиз, ҳамхоналармиз,
Гап шу. Қани, сен бошла, Баҳор.
Ким чордона қуриб ўринда,
Ким чўнқайиб мудраб ўлтирар.
Дарчада ой. Ўн жуфт кўз менда,
Ёлборгандай ўн қиз мўлтирар.
Мен бошладим. Кўкда беозор
Эшитарди юлдузлар ҳам жим.
Кўз олдимдан ўтарди қатор
Болалик, илк хотираларим.
Мен югурган ям-яшил қирлар,
Мен чўмилиб ўсган кўм-кўк сой,
Қишда оппоқ бўлган адирлар,

Баҳордаги беқиёс чирой.
Эсга тушар эди ҳовлимиз,
Тик қайроғоч ташлаган соя.
Буғдойзору ҳандалак полиз,
Онам тунлар айтган ҳикоя.
Хаёлимда тикланарди ул
Туш аралаш кўрганим даҳшат.
Шифохона, ҳамшира Сунбул,
Ҳаммасини эслардим, фақат —
Фақат қайда ўсган қишлоғим,
Номи недир, била олмасдим.
Топмоғимга у гулшан боғим
Сира умид қила олмасдим.

«Ким хабар бергай йўқотган
                    Лолазоримдан менга?
Онажоним, мунисам ул
                    Ғамгузоримдан менга!
Қилгай эрдим бу соғинган
                    Кўзларимга тўтиё
Ким кетирса бир сиқим хок
                    Ўз диёримдан менга.
Эрта кеч кетмас хаёлдан,
                    Тушларимда ҳар маҳал
Чорлаган овоз келар
                    Боғу баҳоримдан менга».
Сўзим битди. Ҳам битди мадор,
Ерга боқиб жим қолдим бир оз..
Ташқарида ёришиб наҳор,
Учинчи бор қичқирди хўроз.
Эртасига нонушта пайти
Кўринмади бизнинг Тўтихон.
Ўша кун у кечқурун қайтди,
Мени четга чақириб айтди:
«Юр мен билан, кетдик ўртоқжон,
Эрталабдан тинмадим сира,
Шаҳар бўйлаб кун бўйи чопдим.
Охир Сунбул отли ҳамшира,
Сени билган аёлни топдим».
Шу пайт биров келиб мабодо
Юрагимга солсайди қулоқ,
Эшитарди — вужудим аро
Минг битта от чопарди улоқ.
Тўтихон дер: ниятга етдик,
Ҳаяжоним билмас ниҳоя.

Сунбул опа ёнига кетдик
Эшитгани ундан ҳикоя.
Ҳамширани танидим дарҳол,
Ҳамон ўша, ўшаю, бироқ —
Кўзларида сўлгин бир хаёл,
Сочларида тола-тола оқ,
Мени кўриб қувнаб ҳамшира
Маҳкам қучди, ўпди, силади.
Бахтинг завол кўрмасин сира,
Омон бўлгин дея тилади.

СУНБУЛ ҲИКОЯСИ

Кўклам эди.
Ёмғирли кўклам.
Чақмоқ чақиб, гулдираб осмон
Сув оқарди пақирлаб кўкдан,
Тонгга яқин эди, ногаҳон —
Кимдир қаттиқ урди дарчани,
Мен навбатчи эдим ўша тун.
Уйғотдиму дарҳол барчани,
Чопиб эшик очдим,
Ўспирин —
Йигит турар аскар энгилда,
Бошдан оёқ буткул шалаббо.
Бир қизчани тутганча қўлда
«Ёрдам беринг», — дер эди танҳо.
Беҳуш қизча ўзинг эдинг у,
Доктор сени кўтариб олди.
Йигит эса отга миндию
Қоронғулик ичра йўқолди.
Айтгани йўқ ўзи ким, сен ким,
Қайда, қандай қутқарди сени.
Насиб бўлса вақт келиб балким
Очарсан бу сир маъносини.
Ҳеч ким ором билмади у тун,
Уч кун давом этди бу ҳолат.
Оёқ-қўлинг куйганди бутун,
Ғоят оғир эди жароҳат.
Мана, Баҳор, умринг бор экан,
Топдинг охир шунчалар шифо.
Қайтмоғингга ҳаётга лекин
Умидимиз йўқ эди асло.
Бизлар сени даволаган чоғ
Олти ёшга тўлмаган эдинг.

Қай томонда сен ўсган қишлоқ,
Номи нима — билмаган эдинг.
Биз билардик исмингни фақат,
Фақат онам Гулбиби дердинг.
Уйинг сўрсак хаёлий суврат —
Қиру сойни тасвирлар эдинг.
Ўртоқларинг номини айтиб
Баъзан сўзлар эдинг уйқуда.
Дарак солдик Гулбиби ким, деб,
«Қизи Баҳор йўқлар ойим, деб,
Қирли қишлоқ ўсган жойим, деб,
Сой бўйида менинг уйим, деб
Онам келар деган орзуда.»
Хатларимиз бежавоб қайтиб,
Излашимиз кетди беҳуда.
Бизнинг юртда қирдан кўп не бор,
Бизнинг юртда не бор сойдан кўп.
Унта қизнинг биттаси Баҳор,
Гулбибидан ҳам Гулойдан кўп...
Ёлғиз сенда эмас жароҳат,
Кўп жонларнинг бўлиб заволи
Босмачи деб аталган офат
Кезар эди довул мисоли.
Эл ошига қўшилди оғу,
Ҳар хонада бир ҳижрон жафо.
Қанча жигар жигардан айру,
Қанча она фарзанддан жудо...

Умид дилда ярқ этган чақмоқ
Ёниб яна сўнгандай бўлди.
Сунбул опа сочидаги оқ
Бошгинамга қўнгандай бўлди.
Тун фалакни қилганда қаро
Бизлар икков бош букиб қайтдик.
Шодлик излаб бордигу аммо
Алам топиб ёш тўкиб қайтдик.
Улмас экан қайғудан одам,
Дугоналар яна қўллади.
Мени мунис дорушшафиқам
Билим юрти томон йўллади.
Янги даргоҳ ва янги ҳаёт,
Берди янги устозлар таълим.
Беиз қолмас интилиш, сабот,
Уч йил ўқиб бўлдим муаллим.
Ҳаёт мактаб,

Мен эсам толиб,
Майсалар ҳам интилар кунга...
Комсомолдан йўлланма олиб
Ишга кетдим узоқ Бойсунга.
Тоғли қишлоқ,
Сўлим табиат.
Қамаштирар кўзни жамоли,
Лекин оғир эди у фурсат,
Кезиб юрар эди сершиддат
Ўттизинчи йиллар шамоли.
Қаҳатчилик, очлик, юпунлик,
Эл бошида ҳар кун бир савдо.
Битмас низо уруғлар аро,
Ҳали орзу колхоз, бутунлик.
Ҳукумат ўз йўлига, аммо
Ўз йўлига эди бойсунлик.
Қишлоққа илк қадам қўйган кун
Ошно бўлдим бу аянч ҳолга:
Муаллимни бир ҳафта бурун
Фақат савод бергани учун
Осиб кетган эканлар толга.
Янги ҳаёт ёвлари ҳамон
Қуролини ташламабди, йўқ.
Кимлар тутиб тоғларда макон,
Кимлар яшаб қишлоқда пинҳон —
Эрк кўксига отар экан ўқ.

Оқшом қишлоқ идорасида
Мажлис бўлди.
Ўлтирардим жим,
Раис сўзлаб гап орасида
Таништирди мени:
— Муаллим...
Ҳамма менга ярқ этиб боқди,
Барча нигоҳ менда бўлди жам.
Ҳайрат ўтин кўзларда ёқди
Майда сочим, кичкина жуссам.
Кимдир деди:
— Вой бунча ушоқ,
Бош тебратиб қўйди аллаким,
Менга оғир ботарди, бироқ
Ичга ютар эдим аламим.
Шу пайт биров аҳли ҳайъатдан
Ортга ташлаб оғир гавдасин
Деди:

— Бизнинг сўзлар шафқатдан,
Муаллим қиз хафа бўлмасин.
Замон оғир.
Биз неча-неча
Фарзандлардан бўлганмиз жудо.
Нормаматни нақ, куни кеча...
Ўқитувчи эди бебаҳо.
Норғул эди, эпчил, азамат,
Бермадилар унга ҳам омон.
Муаллимлик — бу савоб меҳнат,
Фақат мана буёғи ёмон.
Қиз боласиз, бўлмасин кулки
Маузер осиб қўйсақ камарга.
Узун гапнинг хулласи шулки,
Қайта қолинг, вақт бор, шаҳарга.
Аста турдим ўзимни босиб,
Шундай чоғда қизишмоқ ёмон,
Дедим:

— Уйда ётмоқ муносиб
Кимга агар ширин бўлса жон.
Ўйин-кулгу ё эрмак тилаб
Мен Бойсунга йўл олганим йўқ,
Яна бир сўз: гавдадамас гап,
Ҳаммани ҳам қулатар бир ўқ.
Ўзим хоҳлаб келдим шаҳардан,
Бас, ўрин йўқ ортиқча гапга.
Ҳамма бола эрта саҳардан
Битта қолмай чиқсин мактабга.

Ҳар маконнинг ўз одати бор,
Ҳар замоннинг бор ўз шиддати.
Ўзга юртнинг иқлимига мос
Ўзгараркан одам хислати.
Қайда қолди у юввош Баҳор,
Қайда қолди мўмин қизалоқ!
Қадамимда ажиб ларза бор,
Ҳар бир сўзим мисоли тўқмоқ,
Шаддод қизман, лобар ва чаққон,
Тортинчоқлик қолди шаҳарда.
Танимасди бунда Тўтихон
Кўриб қолса мени агарда.
Билдим, шундай қилмасам ҳол танг,
Баъзан кетмас юмшоқ ўғитлар.
Бунда нозик қилиб сўзласанг
«Дўст» дейишдан тоймас йигитлар.

Енг шимариб киришдим ишга,
Қишлоқда зўр бошладим ҳашар.
Янги катта мактаб қуришга
Одамларни қилдим сафарбар.
Соч устидан телпак қўндириб
Нағал этик кийдим оёққа.
От чопаман эрдек дўндириб,
Таъриф кетди бутун қишлоққа.
Ишим унса чарчоғим унут,
Янгисига боғлар эдим бел.
Шаҳдамлигим севар эди юрт,
Ёш бошимга «опа» дерди эл.
Мактаб битта,
Муаллим танҳо.
Барча фанга бас келмоғим фарз.
Табиёт, ҳисоб, алифбо,
Илми фалак расм ва ҳатто
Ашуладан ўтар эдим дарс.
Қанча меҳнат қилсам шунча кам,
Гоҳ тонггача юмилмас кўзим.
Қишлоқ совет котибаси ҳам,
Женотдел ҳам ЗАГС ҳам ўзим,
Кимда ҳавас, кимда-чи, нафрат,
Ҳаммасини ўзим билардим.
Билиб парво қилмасдим фақат,
Нимага ҳам парво қилардим —
Нимадан ҳам бўлардим жудо?
Биттагина куйган жоним бор.
Агар бўлсам бу юртда адо
Ўртангувчи мен учун ким бор?
Дердим, қурбон бўларман балким,
Рози бўлса бас менга фақат —
Ота бўлиб ўстирган халқим,
Она бўлиб севган мамлакат...
Бир кун мажлис узоқ чўзилиб
Ёлғиз уйга қайтиб келардим.
Уз-ўзимча хиргойи қилиб
Қўшиғимни айтиб келардим.
Куйни тинглаб от ҳам беозор
Қадам ташлар эди сўқмоқдан.
Бир вақт тўхтаб пишқирди тулпор,
Қамчи боссам юрмас жонивор.
Сой томонга қарасам қатор —
Учта отлиқ келар йироқдан.
Тун пардасин бошига ўраб

Қишлоқ сокин ухларди пастда.
Учта отлиқ мен томон, ажаб,
Сой бўйидан келарди аста.
Аввал ҳайрон бўлдим, нима гап?
Сўнг бирини танидим қараб —
Ҳа, у ўша Холмаҳмуд араб,
Қора, семиз, совуқ, барваста...
Хотирамга келди дафъатан
Илк йиғилиш,
Ҳайратли кўзлар.
Холмаҳмуднинг истехзо билан
Айтган гапи — оғули сўзлар:
«Қиз боласиз, бўлмасин кулки
Маузер осиб қўйсақ камарга...»
Сезар эдим, у катта тулки,
Ошно қилар бир кун хатарга.
Яқин келиб тўхтади улар,
— Ҳа, йўл бўлсин, тинчликми ўзи?
Холмаҳмуд жим,
Мийиғда кулар,
Совуқ ёнар қизғимтир кўзи.
— Энди менда айб йўқ, яхши қиз,
Қилган эдим хатардан огоҳ,
Сиз-чи, мени кулки қилдингиз,
Қазидингиз ўзингизга чоҳ.
Бу ер Бойсун,
Тоғлар юрти бу,
Бунда кетмас хаёлларингиз.
Шармандалик биз учун мангу
Юзин очса аёлларимиз.
Менинг бунда айтган сўзларим
Энди ҳеч ким эшитмас, тайин.
Билиб қўйинг қотилингиз ким,
Ўзни сизга таништирайин.
Мерганиман жонбозлар овин,
Сизга аён — қилдим неки ман.
Муаллимнинг бунда бировин
Гумдон қилган асли теги ман.
Райсоветга кундуз муовин,
Тунда эса қишлоқ бегиман.
Менга албат келади мадад
Шу тоғларнинг ортидан бир кун.
Қўшинлар бор унда беадад
Давлатингиз қилгувчи забун.
Энди уни боғланг.

Лек дарҳол
Йўқ қилмаймиз суқсурдай қизни.
Ўлмай туриб бу соҳибжамол
Хурсанд қилсин уч-тўрт кун бизни.
Боғладилар қўлимни маҳкам
Тирав туриб кўксимга қўндоқ.
— Эшит мени, эй сотқин одам,
Икки юзлик, юртфуруш, олчоқ!
Чиябўри, кўршапалакдек
Қаро тунга ошна бўлибсан.
Атабсану сен ўзингни бек,
Қиз болага зўрлик қилибсан.
Етдим дема муродга бир кун
Вақт келарки, қилармиз ҳисоб.
Унутма ҳеч қилмишинг учун
Эл олдида берурсан жавоб.
Келармидим дунёга қайтиб
Бор аламу нафратим тўқдим.
Ҳатто ёмон сўзни ҳам айтиб
Чапанича яхшилаб сўқдим.
Борардилар отимни суриб,
Пайт топиб, чирт юмиб кўзимни
Қияликни мўлжаллаб туриб
От устидан отдим ўзимни.
Эҳ, чиқмади мўлжалим манинг,
Тўкилмади жарликка қоним.
Ёнбағирда ўсган арчанинг
Шохларига илиниб қолдим.
Билдим, кўрди мени Хол араб,
Дарҳол отдан ўзни ташлади.
Буталарни ушлаб, қиялаб
Менга қараб кела бошлади.
Остга боқсам тубсиз қаро жар,
Мени ютмоқ бўлиб турарди.
Устга боқсам, қўлда бешотар,
Қотил тутмоқ бўлиб турарди.
Даҳшат эди икки томон ҳам
Лек уятдан афзалроқ ўлим.
Силтанаман, қани йиқилсам,
Арча қўймас, боғланган қўлим.
«Яшил арчам жон арчажоним,
Ҳолим қандай баён этайин?
Қўйиб юбор, керакмас жоним,
Парча-парча бўлиб кетайин.
Ёв яқинлаб келмоқда, ҳайҳот,

Ўлган яхши эмасми бундан?
Арчам, ўзинг мени жарга от,
Халос этиб номусли кундан.
Этагимдан, қўлимдан тортиб
Тутма мени, сақлама омон.
Ўлим менга ҳаётдан ортиқ,
Ҳаёт менга ўлимдан ёмон.
Атрофимда айланар қотил,
Кела олмас, ўртамизда жар.
Кўзи етмай олмоққа охир
Бешотарни менга тўғрилар.
— От, беномус, от, юзи қора,
Сендан ҳаёт сўрамасман, йўқ...
Садо бериб тоғу тош аро
Шунда бирдан қарсиллади ўқ.
Ўлдим дея қилгандим хаёл,
Ҳануз ақлим ҳайрон бўлади.
Қотил ногоҳ чайқалиб хиёл,
Қўлдан тушиб милтиғи, беҳол —
Кўксин ушлаб жарга қулади.
Қочиб кетди икки отлиқ ҳам,
Осилганча қолдим мен эса.
Жимлик чўкди.
Бир пайт қарасам,
Тоғдан тушиб келар бир одам —
Ўзимизнинг Мақсуд «мелиса».
Тик қоядан ўзни отди у,
Писанд қилмай аниқ ўлимни.
Сўнг арчага миниб олди-ю,
Тиши билан ечди қўлимни.
Мен чайқалиб бораман, отим
Сўқмоқ йўлдан аста кетмакда.
Мақсуд эса олдда борар жим,
От жиловин тутган, етакда.
Оғрир эди бошим сирқираб,
Ачишарди елкам, билагим.
— Қаранг, Баҳор, шу бугун бир гап —
Бўлишини сезмиш юрагим.
Чунки бугун ҳар кунгидан ҳам
Тун қоронғу, ҳам қайтдингиз кеч.
Сизни уйга кузатай десам
Биламанки, кўнмагайсиз ҳеч.
Сиз от миниб йўлга чиққан он
Келабердим мен ҳам қоралаб.
Сиз юрдингиз сўқмоққа томон,

Мен — тепадан, бута оралаб —
Келар эдим сурганча хаёл
Қўшиғингиз тинглаб яқиндан.
Уйлар эдим, бу қандай аёл?
Қўрқмаса на ёвдан, на жиндан!
Кўрмаганман, рост, сиздек қизни,
Йигитнинг ҳам кам бундай марди.
Бир пайт дўнгдан қарасам, сизни
Учта отлиқ қуршаб турарди.
Қотиб қолдим.
Ўқ узай десам,
Хавф бор андак кетса бенишон.
Мумкин эмас овоз бермоқ ҳам,
Сизни отиб қочишар, аён.
Хуллас экан умрингиз узоқ,
Кетмадингиз шукур, бемаҳал.
Эл сўзига ишондим бу чоғ —
Қочар экан ботирдан ажал.»

Райком мени аввал уришди
Ўз жонига бўлган деб беғам.
Сўнгра янги вазифа қўшди,
Шунча ишим бўлганидек кам.
Энди менинг елкамга тушди
Райсоветга муовинлик ҳам.
У хатарли воқеа сабаб
Мақсуд билан бўлдик қадрдон.
У ҳар оқшом маҳбусдек ҳайдаб
Мени элтар уйимга томон.
Йўлда ҳар хил ҳангомаю гап,
Гурунглашиб борамиз хандон.
Юрак тошса завқларга тўлиб,
Қўшиқ айтиб бераман гоҳо,
У тинглайди маҳлиё бўлиб,
Қайтаради даралар садо.
Сўради у кунлардан бир кун:
— Бу оламда қўшиқ-ку бисёр,
Сиз бўлсангиз, айтинг, не учун
Бир қўшиқни қиласиз такрор?
Азизми у сизга шунча ҳам,
Борми унда бир дил армони?
Бу қўшиқни куйлаётган дам
Пайдо бўлар кўзингизда нам,
Унутасиз тамом дунёни,
Бу саволдан янгиланди ғам,

Ёдга тушди қишлоғим, онам.
Варақланди дилим достони.
Юрак ёздим мен унга сўйлаб
Неки кечган бўлса бошимдан,
Ўз юртимдан бир офат сабаб
Айрилганим гўдак ёшимдан.
Онамдан ҳам бўлганим жудо,
Излаганим, кутганларим зор...
Ёшлигимдан мен учун танҳо
Қолганини шу қўшиқ ёдгор.
Шунда секин уф тортиб Мақсуд
Тамакисин шошмай ўради.
Ўтли оҳдек ичдан отиб дуд,
Бошин эгди, узр сўради.
Деди: мен ҳам сиздекман ёлғиз,
Худди сиздек ичим тўла қон.
Рухсат беринг, мен ҳам бир оғиз
Кечмишимни қилайин баён.

МАҚСУД ҲИКОЯСИ

Мен улгурмай ёшликка тўйиб,
Танимасдан ҳали оламни,
Босмачилар отамни сўйиб
Олиб кетган чоғда онамни —
Хушни йиғиб, ўйинни қўйиб,
Йиғиштириб дафтар, қаламни
Бир оз чўзиб етмаган бўйим
Аскарликка қўйдим қадамни.
Самарқанднинг шундоқ ёнида
Отрядимиз тутганди макон.
Бу шаҳарнинг қай томонида
Оч бўрилар қўмсаб қолса қон —
Ўша ёққа керак онда
Бериларди жўнашга фармон.
Ҳар кун қилиб отиш машқини
Кутар эдим мен ҳам навбатим.
Қонга белаб бирор қашқирни
Қассос олмоқ эди ниятим.
Кутган куним келди ниҳоят,
Жўнар бўлдик олис қишлоққа.
Буйруқ олди бизнинг отряд
Ўша ерда «қопқон» қўймоққа.
Асли бундай воқеа боши:
Ўша тоғли қишлоқ четидан

Уч-тўрт нафар навкари билан
 Утиб борар экан қўрбоши.
 Ким билсин ё очликми сабаб,
 Ёки сабаб чарчоқ бўлибди,—
 Хуллас, шунда бир кеча тунаб
 Тонгда йўлга чиқмоқ бўлибди.
 Бирор уйни маскан қилгани
 Кирибдилар аста қишлоққа.
 Ҳоли билиб танҳо кулбани
 Танлабдилар шу кеч ётоққа.
 Бу кулбанинг соҳиби — кампир
 Ҳурмат билан кутиб олибди.
 Уйга киргач бу тўп «мусофир»
 Шам нурида назар солибди,—
 Қўрган экан, чоғи, қайдадир,
 Қўрбошини таниб қолибди.
 Лекин зарра бой бермабди сир,
 Чой дамлабди, жойлар солибди.
 Уринибди сўнгра ўчоққа,
 Ош қилибди.
 Дамлашда лекин
 Лазиз бўлсин учун «қўноққа»
 Бир кафт наша ташлабди секин.
 Хуллас, палов пишириб ширин
 Жуда болаб меҳмон қилибди.
 Тарашадай қотириб барин,
 Сўнг чақириб ён қўшнилари
 Битта қўймай гумдон қилибди.
 Бу воқеа қулоқма-қулоқ
 Тез тарқалиб юрт ҳар ёғига
 Етиб бормиш эртасигаёқ
 Босмачилар қароргоҳига.
 Битта боши кетган аждардек
 Узни ҳар ён уриб ўша кун
 Қишлоқ томон отланибди бек
 Инисининг қасоси учун.
 Биз бу ишдан топдигу хабар
 Қилиб қўйдик «қопқонни» тайёр.
 «Меҳмонларни» кутдик то сахар,
 Келмас эди босмачи айёр.

---

* Бу Бахмалда ҳақиқатан содир бўлган воқеа. Норсучук момонинг қаҳрамонлиги кўпгина адабий асарларда тасвир этилган.

(Автор.)

Бир кун ўтди, икки кун, аммо
Хундорлардан йўқ эди дарак.
Анойимас, улар ҳам бало,
Хавфни сезган бўлсалар керак.
Учинчи кун одатий тадбир —
Тўрт қисмга бўлдик кечани,
Тайинлади шу кеч командир
Тун ярмида пойлоққа мани.
Кеча эди сокин, мусаффо,
Ой сузарди осуда ва жим.
Йироқларда сукунат аро
Аста куйлар эди аллаким..
Элитдими ё жимжит хаёл.
Ё қўшиқми, билмайман ўзим.
Суялганча милтиққа хиёл
Илинибди бир нафас кўзим.
Сапчиб турдим ёт бир шарпадан,
Йигитларни уйғотдим, шу он —
Ўқ қарсиллаб қолди дафъатан,
Кўтарилди қий-чув ва сурон.
Тепаликка чиқдим югуриб,
Чор атрофга ташладим назар,
Қир томондан пастга от суриб
Келар эди сонсиз машъаллар.
Отряд жангга шай бўлди дарҳол,
Ўрнатилди «максим» баландга.
У даҳшатни таърифлаш маҳол,
Ҳар томонда тутун, аланга..
Шунда мени чорлаб командир
Деди: тезроқ аравани мин.
Шаҳарга чоп, аҳвол ёмондир,
Ёв кўп, унга бас келмоқ қийин.
Бой бермагин фақат фурсатни,
Хайр, қайтгин ой бориб омон.
Шиддат билан қамчилаб отни
Елар эдим шаҳарга томон.
Бир қўлимда ушлаб милтиқни,
Аравада ётиб борардим.
Рўпарамдан чиққан отлиқни
Мўлжалламай отиб борардим.
Сой бўйидан кетардим, ногоҳ
Ўтдан ҳуркиб тўхтаб қолди от.
Ёнаётган уй ичра эвоҳ,
Қилар эди бир қизча фарёд.
Аввал уни қутқар, дегандек

Пишқирарди, сакрарди отим.
Ўйламоққа фурсат йўқ андак,
Ўт ичига ўзимни отдим.
Ким кечмайди жоннинг баҳридан
Мурғак жонни халос этгани.
Аланганинг шундоқ бағридан
Олиб чиқдим беҳуш қизчани.
Кўтардим у авайлаб уни
Аравага ётқиздим аста.
Сўйлагандай ҳаяжонини
Сой оқарди шарқираб пастда.
Гўё нажот бергали, гўё
Келтиргали қизни ўзига
Ўқтин-ўқтин гулдираб само
Сув сепарди қонсиз юзига.
Аравани елдириб кетдим,
Ўлтирганча қизча ёнида.
Тонгга яқин шаҳарга етдим,
Қизни ташлаб шифохонада —
От чоптирдим штабга томон,
Командирнинг сўзларин айтдим.
Хуллас калом, ёришганда тонг
Қўшин олиб қишлоққа қайтдим.
Не кўз билан кўрайки, бунда
Ҳоким эди кул билан тутун.
Қишлоқ вайрон бўлибди тунда,
Бирор кулба қолмабди бутун.
Аскарлардан йўқ бир тирик жон,
Қурбон бўлмиш барча дўстларим.
Кўз олдимдан кетмайди ҳамон
Сафар, Ўроз, Володя, Карим...
Ҳануз эслаб ёнар юзларим,
Ҳануз эслаб йиғлар кўзларим.
Ҳануз эслаб ўртанар виждон,
Ўн икки йил ўтиб кетса ҳам
Унутмайман ўша аламни.
Қўшиғингиз, ростини айтсам,
Янги қилар ҳар гал ярамни.
Уни тинглаб бағрим эзилар,
Уни тинглаб жоним қийноқда
Бу қўшиқни, эслайман, қизлар
Айтар эди ўша қишлоқда...

Айтинг, сизга не бўлди, Баҳор,
Титраяпсиз, сўйланг, нима гап?

Дилингизга бердимми озор,
Юзингизда қон йўқ, не сабаб?
— Ўн икки йил... момақалди роқ...
Сой бўйи... ўт... наҳот ўша сиз?
Эсга олинг, хотирланг тезроқ,
Ким эди у сиз қутқарган қиз?
— Ким эди у, беролмам айтиб,
Исмини ҳам билолганим йўқ.
Докторларга бердимму қайтиб
Ундан хабар ололганим йўқ.
— Қандай фасл эди ўша чоғ?
— Кўклам эди, ёмғирли кўклам...
Учрашмайди тоғ билан-ку тоғ,
Одам билан учрашар одам.
— У қиз бўлса танирмидингиз?
— Ҳа, куйганди ўнг қўл, ўнг билак.
— Э воҳ, мана менман ўша сиз
Халос қилган қизалоқ — гўдак.—
Кўзларимдан тирқиради ёш,
Тошиб кетди мажруҳ юрагим.
— Бегонамас, сиз менга дарддош,
Мана, кўринг, куйган билагим.
Сиз экансиз мени икки бор
Этган ажал дастидан озод.
Демак, бордир мен ўсган диёр,
Кўрмоғимга уни умид бор,
Йўқотмабман, демак умрбод.

Яна кўклам,
Қуёшли чошгоҳ
Ҳаяжонга, нурларга тўлиқ,
Бахмал узра таралди ногоҳ
Таниш бир қўшиқ.
Гоҳ шиддатли, жарангдор, қувноқ,
Гоҳ осуда мунгли ва чўзиқ —
Бир-бир бўлди ҳар уйда қўноқ,
Дилрабо қўшиқ.
Солиб ёшлар кўнглига сурур,
Кексалардан сўраб йўл-йўриқ,
Бахмал қишлоқ бўйлаб кезадур
Ёниқ бир қўшиқ.
Боғда узум тараган боғбон,
Қирда деҳқон очгувчи қўриқ
Кела берди қўшиққа томон
Сеҳрлаб қўшиқ.

Ҳануз оқар шарқираб кўк сув,
Адирда кўк майсалар ўсиқ.
Қиз, жувонлар келар серғулув,
Кимда кўз ёш, кимда-чи кулку.
Баҳор келди, қизлар. Баҳор бу,
Бу бизнинг қўшиқ.
— Баҳор, Баҳор, бормисан омон?
Йўқотгандик биз сени беиз.
Қурбон бўлди у тун неча жон,
Даҳшатни сен эслайсанми, қиз?
Қишлоқ ёнди, бир уйинг эмас,
Олам гўё бўлди жаҳаннам.
Мана, неча йиллар ўтса ҳам
Ўша тундан ҳар дилда бир сас,
Ҳар уйда бир ғам.
Ҳов, тепалик кетганча мазор,
Кўргил, бари қурбонлар учун.
Маҳкам тутгил ўзингни, Баҳор,
Бир сендамас айрилиқ, озор —
Ҳалок бўлди онанг ўша тун.
У кўчага чиқди югуриб,
Ёзганича икки қўлини —
Тор кўчанинг бошида туриб
Қотилларнинг тўсди йўлини.
Аён бутун қишлоққа бу гап,
Аммо мушкул сенга сўйламоқ.
От думига сочларин боғлаб
Судрадилар онангни узоқ.
Йиғла, Баҳор, майли фарёд қил,
Бўшатиб ол мажруҳ кўнглингни.
Онанг ёдин порлоқ машъал бил
Ёритувчи доим йўлингни.
Қурбонларнинг ҳаққи учун ҳам
Узоқ йиллар омон бўл, бор бўл.
Эл фарзанди бўлгин чинакам,
Номинг Баҳор, доим баҳор бўл.

— Қабринг узра эгик бошим,
Сўзим эшит, меҳрибон.
Мозорингга оқар ёшим
Бошинг кўтар, онажон.
Сени излаб юртлар кезган
Неча йиллар саргардон —
Сенинг дардинг бағрин эзган
Қизинг келди, онажон.

Фарзанд бўлиб суёлмаган,
Қилолмаган фидо жон,
Дийдорингга тўёлмаган
Боланг келди, онажон.
Қирда ўсган лолалармас,
Сен тупроққа тўккан қон.
Бош кўтариб боқ бир нафас
Уз юртингга, онажон.
Дунё янги, тиниқ кўклам,
Тонг отмоқда чароғон.
Шундай чоғда сени қучсам
Бўлмасмиди, онажон!
Қабринг узра бошим эгик,
Эшит мени, меҳрибон,
Бизлар икков бўлиб келдик,
Фотиҳа бер, онажон.
Икки марта менга ўлим
Чанг солганда беомон —
Узатди у нажот қўлин,
Фотиҳа бер, онажон.
Бизни ойдин йўллар букун
Чорламоқда ўз томон.
Ҳаётимиз шу юрт учун,
Оқ йўл тила, онажон!..
Поёнига келди ривоят,
Йўл ҳам етди ниҳоясига.
Нуқта қўйдим, вақтинча фақат,
Бахмал қишлоқ ҳикоясига.
Шеърхон дўстим, шу ерда санга
Кўришгунча хайр айтаман.
Аммо мен бу сўлим масканга
Сени олиб яна қайтаман.
Бир кун яна учрашармиз, бас,
Давом этар шунда қисса ҳам.
Тоғлар билан тоғлар учрашмас,
Одам билан учрашар одам.

О к т я б р ь, 1974 й.

МУНДАРИЖА

Ўзбекистоним	5	Табрик	26
Лирик қаҳрамон	9	Она тилим (Расул Ҳамза- товдан)	27
Илтижо	12	Қозоқ оқинларига	29
Қўнғиротда айтилган алёр	15	Йўқолган шеър	30
Пушкин	16	Оқшом	32
Абай	17	Қор хат	33
Ҳозирги ёшлар	18	«Янги девон»дан	35
Кардиограмма	22	Бахмал (шеърый қисса)	39
Дўстларга мактуб	24		

Ўз

В 89

Воҳидов Э.

Ҳозирги ёшлар. Шеърлар ва достон. Т., «Ёш гвардия», 1975.
64 б., расм.

Ваҳидов Э. Современная молодёжь. Стихи и поэма.

Уз2

На узбекском языке. **ЭРКИН ВАХИДОВ.** Современная молодёжь. Стихи и поэма. Издательство «Ёш гвардия». Ташкент—1975. Редактор Сафар Барноев. Рассом К. Махкамов. Расмлар редактори Т. Муҳамедов. Техн. редактор Л. Жихарская. Корректор М. Тоиров. Теришга берилди 20/I-1975 й. Босишга рухсат этилди 21/IV-75 й. Қоғоз № 1. Формати 70×108¹/₃₂. Босма листи 2,0. Шартли босма листи 2,8. Нашр. листи 3,42. Тиражи 35000. Р—10592.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети «Ёш гвардия» нашриёти. Тошкент, 700129. Навоий кўчаси, 30. Шартнома. 1—75. Баҳоси 37 т.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети нашриёти босмахонаси. Тошкент «Правда Востока» кўчаси, 26. 1975 йил. Заказ № 2232.

В $\frac{070403-292}{356 (06)-75}$ 63—75.